בע"ה

גליון מ"א | כ"ח שבט-ד' אדר

# לִשְׂחֹק

## עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

### שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

### שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת תְּרוּמָה תשפ"ו

**נ"ך:** יונה א'-ד'; מיכה א'-ג'

**משנה:** זבחים פרק א'

**שיעור שבועי:** למה אתה תורם?

הוספות: חת"ת // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

# הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבֹרָך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

ברוך ה', הגליון מתחדש חגיגית 🥳, ומקיים בעצמו "הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ", בתוספת **שיעורי החת"ת מדי יום ביומו** 🥳. ברכות ל**מנויים** החדשים (ולותיקים גם־כן, כמובן!), שנזכה כולנו להגדיל תורה ולהאדיר! 🥳

השבוע נלמד אי"ה בחומש את פרשת **תרומה** - העוסקת כולה בהכנות הגדולות לבנין המשכן, תכלית בריאת העולם, ראשיתה של "דירה בתחתונים"; בתניא נלמד את פרקים **כ"ט-ל'** העוסקים ב**בטוש**, **שפלות** ו**ענוה**; בנ"ך נלמד את הספרים **יונה** ו**מיכה**; ובמשניות - אחרי שזכינו לסיים סוף סוף את סדר נזיקין (אחרי כמעט שנה וחצי), אנו זוכים לעבור ב'דילוג' מנזיקין לסדר קדשים, ענייני מקדש וקדשיו, ומתחילים חגיגית את **פרק א' במסכת זבחים**, העוסק בדיני כוונה בקרבנות.

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הערות והארות - noameg23@gmail.com
|| עריכה: נעם אליה גרוסברג // הפקה: עפר זמיר בן יעקב ||

## 🗓️ 🥂 טבלת הלִמוד להדש אדר 🎭 📖

| ראשון | שני | שלישי | רביעי | חמישי | ששי | שבת קדש |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **כ"ח שבט**<br>יונה א' | **כ"ט שבט**<br>יונה ב' | **ל' שבט**<br>**אדר"ח אדר**<br>יונה ג' | א' אדר<br>**בדר"ח אדר**<br>יונה ד' | **ב' אדר**<br>מיכה א' | **ג' אדר**<br>מיכה ב' | **ד' אדר**<br>**תרומה**<br>מיכה ג'<br>זבחים פ"א |
| **ה' אדר**<br>מיכה ד' | **ו' אדר**<br>מיכה ה' | **ז' אדר**<br>**הילולת**<br>**מרע"ה**<br>מיכה ו' | **ח' אדר**<br>מיכה ז' | **ט' אדר**<br>נחום א' | **י' אדר**<br>נחום ב' | **י"א אדר**<br>**תצוה**<br>נחום ג'<br>זבחים פ"ב |
| **י"ב אדר**<br>חבקוק א' | **י"ג אדר**<br>**התועדות**<br>**פורים**<br>חבקוק ב' | **י"ד אדר**<br>**פורים פרזות**<br>חבקוק ג' | **ט"ו אדר**<br>**פורים**<br>**דמוקפין**<br>צפניה א' | **ט"ז אדר**<br>צפניה ב' | **י"ז אדר**<br>צפניה ג' | **ח"י אדר כי־**<br>**תשא**<br>חגי א'<br>זבחים פ"ג |
| **י"ט אדר**<br>**יום המאסר**<br>חגי ב' | **כ' אדר**<br>זכריה א' | **כ"א אדר**<br>זכריה ב' | **כ"ב אדר**<br>זכריה ג' | **כ"ג אדר**<br>זכריה ד' | **כ"ד אדר**<br>זכריה ה' | **כ"ה אדר**<br>**ויקהל־פקודי**<br>זכריה ו'<br>זבחים פ"ד |
| **כ"ו אדר**<br>זכריה ז' | **כ"ז אדר**<br>זכריה ח' | **כ"ח אדר**<br>זכריה ט' | **כ"ט אדר**<br>זכריה י' | **א' ניסן**<br>**ר"ח ניסן**<br>זכריה י"א | **ב' ניסן**<br>זכריה י"ב | **ג' ניסן**<br>**ויקרא**<br>זכריה י"ג<br>זבחים פ"ה |

# יום ראשון // כ"ח שבט

## הומש – ראשון פרשת תרומה

(א) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי:

**וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה.** לִי - לִשְׁמִי: **תְּרוּמָה.** הַפְרָשָׁה, יַפְרִישׁוּ לִי מִמָּמוֹנָם נְדָבָה: **יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ.** לְשׁוֹן נְדָבָה וְהוּא לְשׁוֹן רָצוֹן טוֹב, פיישנ"ט בְּלַעַז: **תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי.** אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ שָׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת אֲמוּרוֹת כָּאן, אַחַת תְּרוּמַת בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵהֶם הָאֲדָנִים, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּאֵלֶּה פְקוּדֵי, וְאַחַת תְּרוּמַת הַמִּזְבֵּחַ בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת לַקָּפוֹת לִקְנוֹת מֵהֶן קָרְבָּנוֹת צִבּוּר, וְאַחַת תְּרוּמַת הַמִּשְׁכָּן נִדְבַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד (תלמוד ירושלמי שקלים א'). י"ג דְּבָרִים הָאֲמוּרִים בָּעִנְיָן כֻּלָּם הֻצְרְכוּ לִמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן אוֹ לִבְגְדֵי כְהֻנָּה כְּשֶׁתִּדָּקְדֵּק בָּהֶם:

(ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת:

**זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת וגו'.** כֻּלָּם בָּאוּ בִנְדָבָה - אִישׁ אִישׁ מַה שֶּׁנִּדְבוֹ לִבּוֹ - חוּץ מִן הַכֶּסֶף שֶׁבָּא בְּשָׁוֶה, מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְכָל אֶחָד, וְלֹא מָצִינוּ בְּכָל מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהֻצְרַךְ שָׁם כֶּסֶף יוֹתֵר, שֶׁנֶּאֱמַר וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה וְגוֹ' בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת וְגוֹ', וּשְׁאָר הַכֶּסֶף הַבָּא שָׁם בִּנְדָבָה עֲשָׂאוּהוּ לִכְלֵי שָׁרֵת:

(ד) וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:

**וּתְכֵלֶת.** צֶמֶר צָבוּעַ בְּדַם חִלָּזוֹן וְצִבְעוֹ יָרֹק (מנחות מ"ד): **וְאַרְגָּמָן.** צֶמֶר צָבוּעַ מִמִּין צֶבַע שֶׁשְּׁמוֹ אַרְגָּמָן: **וְשֵׁשׁ.** הוּא פִּשְׁתָּן. **וְעִזִּים.** נוֹצָה שֶׁל עִזִּים, לָכֶךְ תִּרְגֵּם אֶנְקְלוֹס וּמְעַזֵּי - הַבָּא מִן הָעִזִּים - וְלֹא עִזִּים עַצְמָם, שֶׁתַּרְגּוּם שֶׁל עִזִּים עִזָּיֵא:

(ה) וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים:

**מְאָדָּמִים.** צְבוּעוֹת הָיוּ אָדֹם לְאַחַר עִבּוּדָן: **תְּחָשִׁים.** מִין חַיָּה, וְלֹא הָיְתָה אֶלָּא לְשָׁעָה, וְהָרְבֵּה גְּוָנִים הָיוּ לָהּ, לְכָךְ מְתֻרְגָּם סַסְגּוֹנָא שֶׁשָּׁשׁ וּמִתְפָּאֵר בִּגְוָנִין שֶׁלּוֹ (שבת כ"ח): **וַעֲצֵי שִׁטִּים.** וּמֵאַיִן הָיוּ לָהֶם בַּמִּדְבָּר? פֵּרֵשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא: יַעֲקֹב אָבִינוּ צָפָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת מִשְׁכָּן בַּמִּדְבָּר, וְהֵבִיא אֲרָזִים לְמִצְרַיִם וּנְטָעָם, וְצִוָּה לְבָנָיו לִכְשֶׁלָּם עִמָּהֶם כְּשֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם:

(ו) שֶׁמֶן לַמָּאֹר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים:

**שֶׁמֶן לַמָּאֹר.** שֶׁמֶן זַיִת זַךְ לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד: **בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה.** שֶׁנַּעֲשָׂה לִמְשׁוֹחַ כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן וְהַמִּשְׁכָּן לְקַדְּשׁוֹ, וְהֻצְרְכוּ לוֹ בְּשָׂמִים, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּכִי תִשָּׂא: **וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים.** שֶׁהָיוּ מַקְטִירִין בְּכָל עֶרֶב וָבֹקֶר, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בִּוְאַתָּה תְצַוֶּה, וּלְשׁוֹן קְטֹרֶת הַעֲלָאַת קִיטוֹר וְתִמְרַת עָשָׁן:

(ז) אַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן:

**אַבְנֵי־שֹׁהַם.** שְׁתַּיִם הֻצְרְכוּ שָׁם לְצֹרֶךְ הָאֵפוֹד הָאָמוּר בִּוְאַתָּה תְצַוֶּה: **מִלֻּאִים.** עַל שֵׁם שֶׁעוֹשִׂין לָהֶם בַּזָּהָב מוֹשָׁב כְּמִין גֻּמָּא, וְנוֹתְנִין הָאֶבֶן שָׁם לְמַלֹּאוֹת הַגֻּמָּא, קְרוּיִים אַבְנֵי

מִלּוּאִים, וּמְקוֹם הַמּוֹשָׁב קָרוּי מִשְׁבָּצַת: **לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן.** אַבְנֵי הַשֹּׁהַם לָאֵפוֹד וְאַבְנֵי הַמִּלֻּאִים לַחֹשֶׁן; וְחֹשֶׁן וְאֵפוֹד מְפֹרָשִׁים בְּוַאֲתָּה תְּצַוֶּה וְהֵם מִינֵי תַכְשִׁיט:

(ח) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם:
**וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ.** וְעָשׂוּ לִשְׁמִי בֵּית קְדֻשָּׁה:

(ט) כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אֹתְךָ֗ אֶת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ:
**כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אֹתְךָ.** כָּאן את תבנית המשכן, הַמִּקְרָא הַזֶּה מְחֻבָּר לַמִּקְרָא שֶׁלְּמַעְלָה הֵימֶנּוּ וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ: **וְכֵן תַּעֲשׂוּ.** לְדוֹרוֹת (סנהדרין ט"ז), אִם יֹאבַד אֶחָד מִן הַכֵּלִים, אוֹ כְּשֶׁתַּעֲשׂוּ לִי כְּלֵי בֵית עוֹלָמִים, כְּגוֹן שֻׁלְחָנוֹת וּמְנוֹרוֹת וּכְיוֹרוֹת וּמְכוֹנוֹת שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה, כְּתַבְנִית אֵלּוּ תַּעֲשׂוּ אוֹתָם; וְאִם לֹא הָיָה הַמִּקְרָא מְחֻבָּר לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ, לֹא הָיָה לוֹ לִכְתֹּב וְכֵן תַּעֲשׂוּ אֶלָּא כֵּן תַּעֲשׂוּ, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל עֲשִׂיַּת אֹהֶל מוֹעֵד וְכֵלָיו:

(י) וְעָשׂוּ אֲרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ:
**וְעָשׂוּ אֲרוֹן.** כְּמִין אֲרוֹנוֹת שֶׁעוֹשִׂים בְּלֹא רַגְלַיִם, עֲשׂוּיִם כְּמִין אַרְגָּז שֶׁקּוֹרִין אישקרי"ן בְּלַעַז, יוֹשֵׁב עַל שׁוּלָיו:

(יא) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב סָבִיב:
**מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ.** שְׁלֹשָׁה אֲרוֹנוֹת עָשָׂה בְצַלְאֵל, שְׁנַיִם שֶׁל זָהָב וְאֶחָד שֶׁל עֵץ, אַרְבַּע כְּתָלִים וְשׁוּלַיִם לְכָל אֶחָד וּפְתוּחִים מִלְמַעְלָה, נָתַן שֶׁל עֵץ בְּתוֹךְ שֶׁל זָהָב וְשֶׁל זָהָב בְּתוֹךְ שֶׁל עֵץ וְחִפָּה שְׂפָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה בְּזָהָב, נִמְצָא מְצֻפֶּה מִבַּיִת וּמִחוּץ (יומא ע"ב): זֵר זָהָב. כְּמִין כֶּתֶר מָקָף לוֹ סָבִיב לְמַעְלָה מִשְׂפָתוֹ, שֶׁעָשָׂה הָאָרוֹן הַחִיצוֹן גָּבוֹהַּ מִן הַפְּנִימִי, עַד שֶׁעָלָה לְמוּל עִבְּי הַכַּפֹּרֶת וּלְמַעְלָה הֵימֶנּוּ מַשֶּׁהוּ, וּכְשֶׁהַכַּפֹּרֶת שׁוֹכֶבֶת עַל עִבְּי הַכְּתָלִים, עוֹלֶה הַזֵּר לְמַעְלָה מִכָּל עִבְּי הַכַּפֹּרֶת כָּל שֶׁהוּא וְהוּא סִימָן לְכֶתֶר תּוֹרָה:

(יב) וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית:
**וְיָצַקְתָּ.** לְשׁוֹן הַתָּכָה, כְּתַרְגּוּמוֹ: **פַּעֲמֹתָיו.** כְּתַרְגּוּמוֹ זְוָיָתֵיהּ; וּבַזְּוִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת סָמוּךְ לַכַּפֹּרֶת הָיוּ נְתוּנוֹת, שְׁתַּיִם מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן לָרָחְבּוֹ שֶׁל אָרוֹן, וְהַבַּדִּים נְתוּנִים בָּהֶם, וְאָרְכּוֹ שֶׁל אָרוֹן מַפְסִיק בֵּין הַבַּדִּים, אַמָּתַיִם וָחֵצִי בֵּין בַּד לְבַד, שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי בְנֵי אָדָם הַנּוֹשְׂאִין אֶת הָאָרוֹן מְהַלְּכִין בֵּינֵיהֶם; וְכֵן מְפֹרָשׁ בִּמְנָחוֹת בְּפִ' שְׁתֵּי הַלֶּחֶם (מנחות דף צ"ח): **וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת עַל צַלְעוֹ הָאֶחָת.** הֵן הֵן אַרְבַּע טַבָּעוֹת שֶׁבִּתְחִלַּת הַמִּקְרָא, וּפֵרֵשׁ לְךָ הֵיכָן הָיוּ; וְהַוָּי"ו זוֹ יִתֵּרָה הִיא, וּפִתְרוֹנוֹ כְּמוֹ שְׁתֵּי טַבָּעוֹת, וְיֵשׁ לְךָ לְיַשְּׁבָהּ כֵּן: וּשְׁתֵּי מִן הַטַּבָּעוֹת הָאֵלּוּ עַל צַלְעוֹ הָאַחַת: **צַלְעוֹ.** צִדּוֹ:

(יג) וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב:
**בַּדֵּי.** מוֹטוֹת:

(יד) וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם:טו בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יָסֵרוּ מִמֶּנּוּ:
**לֹא יָסֵרוּ מִמֶּנּוּ.** לְעוֹלָם (יומא ע"ב):

(טז) וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן אֵת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

**וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן**. כְּמוֹ בָּאָרוֹן: **הָעֵדֻת**. הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא לְעֵדוּת בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם שֶׁצִּוִּיתִי אֶתְכֶם מִצְוֹות הַכְּתוּבוֹת בָּהּ:

## וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה, ח), "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש" (תניא ריש פ"ב). כמה פרושים יש בדיוקו של אדה"ז "השנית" דוקא (ראה הערות הצ"צ לתניא, שיחת ש"פ מקץ תשכ"ו ועוד). ויש עוד לומר, שגלוי הנפה"א בא רק לאחר שמשתמשים בכח הטבעי של הנה"ב לקיים מצוה מעשית, ובסוד "ועשו לי מקדש (ואזי יתגלה שגם מקדמת דנא) ושכנתי בתוכם (קודם בהסתרת פנים - 'אכן אתה אל מסתתר' - ועתה בגלוי אור הפנים)". והיינו כאשר מקיימים "תן לו משלו שאתה ושלך שלו". והוא על דרך קדימת "נעשה" ל"נשמע".

## תהילים - קל"ה עד קל"ט

# תניא יומי - פרק כ"ט

**פרק כט אך** עוד אחת צריך לשית עצות בנפשות הבינונים אשר לפעמים ועתים רבים יש להם טמטום הלב שנעשה כאבן ולא יכול לפתוח לבו בשום אופן לעבודה שבלב זו תפלה. וגם לפעמים לא יוכל להלחם עם היצר לקדש עצמו במותר לו מפני כבדות שבלבו וזאת היא עצה היעוצה בזהר הקדוש דאמר רב מתיבתא בגן עדן אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה כו'. גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא מבטשין ליה כו' פירוש נהורא דנשמתא שאור הנשמה והשכל אינו מאיר כל כך למשול על חומריות שבגוף. ואף שמבין ומתבונן בשכלו בגדולת ה' אינו נתפס ונדבק במוחו כל כך שיוכל למשול על חומריות הלב מחמת חומריותן וגסותן והסיבה היא גסות הקליפה שמגביה עצמה על אור קדושת נפש האלהית ומסתרת ומחשיכה אורה. ולזאת צריך לבטשה ולהשפילה לעפר דהיינו לקבוע עתים להשפיל עצמו להיות נבזה בעיניו נמאס ככתוב ולב נשבר רוח נשברה היא הסטרא אחרא שהיא היא האדם עצמו בבינונים שנפש החיונית המחיה הגוף היא בתקפה כתולדתה בלבו נמצא היא היא האדם עצמו. ועל נפש האלהית שבו נאמר "נשמה שנתת בי טהורה היא" שנתת בי דייקא מכלל שהאדם עצמו איננו הנשמה הטהורה כי אם בצדיקים שבהם הוא להפך שנשמה הטהורה שהיא נפש האלהית, הוא האדם וגופם נקרא בשר אדם. וכמאמר הלל הזקן לתלמידיו כשהיה הולך לאכול היה אומר שהוא הולך לגמול חסד עם

העלובה ועניה הוא גופו כי כמו זר נחשב אצלו ולכן אמר שהוא גומל חסד עמו במה שמאכילו, כי הוא עצמו אינו רק נפש האלהית לבד, כי היא לבדה מחיה גופו ובשרו, שהרע שהיה בנפש החיונית המלובשת בדמו ובשרו נתהפך לטוב ונכלל בקדושת נפש האלהית ממש בצדיקים.

# נ"ך יומי - יונה א'

(א) וַיְהִ֖י דְּבַר־יְהוָ֑ה אֶל־יוֹנָ֥ה בֶן־אֲמִתַּ֖י לֵאמֹֽר׃ (ב) ק֣וּם לֵ֗ךְ אֶל־נִינְוֵ֙ה הָעִ֣יר הַגְּדוֹלָ֔ה וּקְרָ֥א עָלֶ֖יהָ כִּי־עָלְתָ֣ה רָעָתָ֔ם לְפָנָֽי׃

**וקרא עליה** - את קריאתי.

(ג) וַיָּ֤קָם יוֹנָה֙ לִבְרֹ֣חַ תַּרְשִׁישָׁ֔ה מִלִּפְנֵ֖י יְהוָ֑ה וַיֵּ֤רֶד יָפוֹ֙ וַיִּמְצָ֣א אֳנִיָּ֔ה | בָּאָ֖ה תַּרְשִׁ֑ישׁ וַיִּתֵּ֤ן שְׂכָרָהּ֙ וַיֵּ֣רֶד בָּ֔הּ לָב֥וֹא עִמָּהֶ֖ם תַּרְשִׁישָׁ֑ה מִלִּפְנֵ֖י יְיָ׃

**לברוח תרשישה** - ים ששמו תרשיש והוא בחוצה לארץ אמר אברח לי הים שאין השכינה שורה בח"ל אמר לו הקב"ה חייך יש לי שלוחים כיוצא בך לשלוח אחריך ולהביאך משם משל לעבד כהן שברח מן רבו ונכנס לבית הקברות אמר לו רבו יש לי עבדים כיוצא בך לשלוח אחריך ולהביאך משם ומה ראה יונה שלא רצה לילך אל נינוה אמר הגויים קרובי תשובה הם אם אומר להם ויעשו תשובה נמצאתי מחייב את ישראל שאין שומעים לדברי הנביאים. **ויתן שכרה** - הקדים לתת שכרה ואין דרך יורדי הים לתת שכר הספינה עד שעת היציאה והוא הקדים ולא עוד אלא שנתן שכר כולה.

(ד) וַיְיָ֣ הֵטִ֤יל רוּחַ֙ גְּדוֹלָ֔ה אֶל־הַיָּ֖ם וַיְהִ֣י סַ֣עַר־גָּד֔וֹל בַּיָּ֑ם וְהָאֳנִיָּ֖ה חִשְּׁבָ֥ה לְהִשָּׁבֵֽר׃

**חשבה להשבר** - נדמית כאלו היא נשברת.

(ה) וַיִּירְא֣וּ הַמַּלָּחִ֗ים וַיִּזְעֲק֤וּ אִישׁ֙ אֶל־אֱ-לֹהָ֔יו וַיָּטִ֥לוּ אֶת־הַכֵּלִ֖ים אֲשֶׁ֣ר בָּאֳנִיָּ֑ה אֶל־הַיָּ֣ם לְהָקֵ֣ל מֵעֲלֵיהֶ֗ם וְיוֹנָ֞ה יָרַ֤ד אֶל־יַרְכְּתֵי֙ הַסְּפִינָ֔ה וַיִּשְׁכַּ֖ב וַיֵּרָדָֽם׃

**המלחים** - בני אדם המנהיגים את הספינה. **איש אל אלהיו** - מן שבעים אומות היו שם.

(ו) וַיִּקְרַ֤ב אֵלָיו֙ רַ֣ב הַחֹבֵ֔ל וַיֹּ֥אמֶר לֹ֖ו מַה־לְּךָ֣ נִרְדָּ֑ם קוּם֙ קְרָ֣א אֶל־אֱ-לֹהֶ֔יךָ אוּלַ֥י יִתְעַשֵּׁ֛ת הָאֱ-לֹהִ֥ים לָ֖נוּ וְלֹ֥א נֹאבֵֽד׃

**רב החובל** - שר המלחים שאף הם נקראים חובלי הים ובלעז גובירנייל. **מה לך נרדם** - מה לך להיות נרדם אין עתה עת רדם. **יתעשת** - לשון מחשבה וכן עשתנותיו (תהלים קמ"ו, ד') ומלכא עשית (דניאל ו', ד').

(ז) וַיֹּאמְר֣וּ אִישׁ֮ אֶל־רֵעֵ֣הוּ֒ לְכ֣וּ וְנַפִּ֗ילָה גּוֹרָל֙וֹת֙ וְנֵדְעָ֣ה בְּשֶׁלְמִ֔י הָרָעָ֥ה הַזֹּ֖את לָ֑נוּ וַיַּפִּ֖לוּ גּוֹרָל֙וֹת֙ וַיִּפֹּ֣ל הַגּוֹרָ֔ל עַל־יוֹנָֽה׃

**לכו ונפילה גורלות** - רואים היו שאר ספינות הולכות בים בשלום ושלהם משתברת אמרו בשביל אחד ממנו הוא כן מצינו בפרקי דר' אליעזר (פרקי דרבי אליעזר י'). **בשלמי** - במעשיו של מי ממנו.

(ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה:

**הגידה נא לנו באשר למי** - למי חטאת אשר בשביל כן הרעה הזאת לנו. **מה מלאכתך** - שמא פשעת באומנותיך. **ומאין תבא** - שמא על אנשי אותו מקום נגזרה גזירה אפי' אין אתה בה. **ואי מזה עם אתה** - שמא עמך חטאו.

(ט) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־יְיָ אֱ-לֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה: (י) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְיָ הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם:

**מה זאת עשית** - למה עשית כן לברוח מן מושל כזה.

(יא) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: (יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם: (יג) וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם:

**ויחתרו האנשים** - יגעו ועסקו כחותר במחתרת.

(יד) וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְיָ וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְיָ אַל־נָּא נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי־אַתָּה יְיָ כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ:

**בנפש האיש הזה** - בעון שנשלח יד בנפשו.

(טו) וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ: (טז) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְיָ וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים:

**וידרו נדרים** - שיתגיירו.

# יום שני // כ"ט שבט

## חומש – שני פרשת תרומה

(יז) {שני} וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ:

**כפרת** - כסוי על הארון, שהיה פתוח מלמעלה, ומניחו עליו כמין דף. **אמתים וחצי ארכה** - כארכו של ארון, וכן רחבה כרחבו של ארון, ומונחות על עובי הכתלים ארבעתם, ואף על פי שלא ניתן שיעור לעוביה, פירשו רבותינו שהיה עוביה טפח.

(יח) וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם מִשְּׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת:

**כרובים** - דמות פרצוף תינוק להם. **מקשה תעשה אותם** - שלא תעשם בפני עצמם ותחברם בראשי הכפרת לאחר עשייתם, כמעשה צורפים שקורין שולדדורא. אלא הטיל זהב הרבה בתחילת עשיית הכפרת, ומכה בפטיש ובקורנס באמצע, וראשיו בולטין למעלה. וצייר הכרובים בבליטת קצותיו. **מקשה** - בטדיץ בלעז, כמו: דא לדא נקשן (דניאל ה', ו'). **קצות הכפרת** - ראשי הכפרת.

(יט) וַֽעֲשֵׂה כְּרוּב אֶחָד מִקָּצָהּ מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו:

**ועשה כרוב אחד מקצה** - שלא תאמר שנים כרובים לכל קצה וקצה, לכך הוצרך לפרש: כרוב אחד מקצה מזה וגו'. **מן הכפרת** - עצמה, תעשו את הכרובים. זהו פירושו של: מקשה תעשה אותם (שמות כ"ה, י"ח) - שלא תעשם בפני עצמם ותחברם לכפרת.

(כ) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים:

**פרשי כנפים** - שלא תעשה כנפיהם שוכבים, אלא פרושים וגבוהין למעלה אצל ראשיהם, שיהו עשרה טפחים בחלל שבין הכנפים לכפרת, כדאית' בסוכה (בבלי סוכה ה':).

(כא) וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה וְאֶל־הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

**ואל הארון תתן את העדות** - לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר אמור: ונתת אל הארן את העדת (שמות כ"ה, ט"ז). ויש לומר: שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפרת, יתן תחילה העדות בתוכו, ואחר כך יתן הכפרת עליו. וכן מצינו כשהוקם המשכן, נאמר: ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך: וישם את הכפרת על הארון מלמעלה (שמות מ', כ').

(כב) וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

**ונועדתי לך** - כשאקבע לך מועד לדבר עמך, אותו מקום אקבע למועד, שאבא שם לדבר אליך. **ודברתי אתך מעל הכפרת** - ובמקום אחר הוא אומר: וידבר י"י אליו מאהל

מועד (ויקרא א', א') - זה המשכן מחוץ לפרכת, נמצאו שני כתובין מכחישין זה את זה. בא השלישי והכריע: ובבא משה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת (במדבר ז', פ"ט) - משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד. **ואת כל אשר אצוה אתך** - הרי ו"ו זו יתירה וטפילה, וכמוה הרבה במקרא, וכה תפתר: ואשר אדבר עמך שם את אשר אצוה אותך אל בני ישראל הוא.

(כג) {פ} וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ:
**קמתו** - גובה רגליו, עם עובי השלחן.

(כד) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב:
**זר זהב** - סימן לכתר מלכות, שהשלחן שֵם עושר וגדולה הוא, כמו שאומרין: שולחן מלכים.

(כה) וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב וְעָשִׂיתָ זֵר־זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב:
**מסגרת** - כתרגומו: גדנפא. נחלקו חכמי ישראל בדבר: יש אומרים: למעלה היתה סביב לשולחן, כמו לבזבזין שבשפת שלחן שרים. ויש אומרים: למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ודף השולחן שוכב על אותה מסגרת. **ועשית זר זהב למסגרתו** - הוא זר האמור למעלה, ופירש לך כאן שעל המסגרת היה.

(כו) וְעָשִׂיתָ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו: (כז) לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶיןָ הַטַּבָּעֹת לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן:
**לעמת המסגרת תהיינה הטבעות** - ברגלים, תקועות כנגד ראשי המסגרת. **לבתים לבדים** - אותן הטבעות יהיו בתים, להכניס בהן הבדים. **לבתים** - לצורך בתים.

(כח) וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא־בָם אֶת־הַשֻּׁלְחָן:
**ונשא בם** - לשון נפעל, יהי נשא בם השלחן.

(כט) וְעָשִׂיתָ קְעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וּקְשׂוֹתָיו וּמְנַקִּיֹתָיו אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֶן זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם:
**ועשית קערתיו וכפותיו** - קערותיו - זה דפוס שהיה עשוי כדפוס הלחם. והלחם היה עשוי כמין תיבה פרוצה משתי רוחותיה, שולים לו מלמטה, וקופל מיכאן ומכאן כלפי מעלה כמין כתלים. ולכך קרוי לחם הפנים, שיש לו פנים רואין לכאן ולכאן, לצידי הבית רואין מזה ומזה. ונותן ארכו לרחבו של שלחן, וכתליו זקופין כנגד על שפת השולחן. והיה עשוי לו דפוס זהב ודפוס ברזל, בדפוס ברזל הוא נאפה, וכשמוציאו מן התנור נותנו בשל זהב עד למחר בשבת שמסדרו על השולחן, ואותו דפוס קרוי קערה. **וכפותיו** - הן בזיכין שנותנין בהם לבונה. שתים היו לשני קומצי לבונה שנותנין על שתי המערכות, שנאמר: ונתת על המערכת לבונה זכה (ויקרא כ"ד, ז'). **וקשותיו** - הן כמין חצאי קנים חלולים הנסדקים לאורכן, דוגמתן עושה של זהב. ומסדר שלשה על ראש כל לחם, שישב לחם האחר על גבי אותן הקנים, ומבדילין בין לחם ללחם שתיכנס הרוח ביניהם ולא יתעפשו. ובלשון ערבי, כל דבר חלול קרוי: קסוה. **ומנקיותיו** - תרגומו: ומכילתיה, הן סניפין כמין יתידות זהב עומדין בארץ, וגבוהין עד למעלה מן השלחן

הרבה כנגד גובה מערכת הלחם. ומפוצלין ששה פצולין זה למעלה מזה, וראשי הקנים שבין לחם ללחם סמוכין על אותן פיצולין, כדי שלא יכבד משא הלחם העליונים על התחתונים וישברו. ולשון מכילתיה - סובלותיו, כמו: נלאיתי הכיל (ירמיהו ו', י"א). אבל לשון מנקיות איני יודע איך נופל על סניפין. ויש מחכמי ישראל אומרים (בבלי מנחות צ"ז.): קשותיו - אילו סניפין, שמקישין אותו ומחזיקין אותו שלא ישבר, ומנקיותיו - אילו קנים שמנקין אותו שלא יתעפש. אבל אונקלוס שתירגם: ומכילתיה, היה שונה כדברי האומר מנקיות הן סניפין. **אשר יוסך בהן** - אשר יכוסה בהם. ועל קשותיו הוא אומר: אשר יוסך בהן, שהיו עליו כמין סכך, וכן במקום אחר הוא אומר: ואת קשות הנסך (במדבר ד', ז'), וזה וזה יסך ו"הנסך" - לשון סכך וכיסוי הם.

(ל) וְנָתַתָּ עַל־הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד:

### עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים

ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו (כה, י), מדרגה זו (אור הקו) באה ממקום גבוה יותר, מאשר בא החסד (אור אין סוף שלפני הצמצום), מפני שהוא בעצמו 'תרתי דסתרי' - הוא אור גבולי, אבל הוא בא מתוך אור אין סוף שלפני הצמצום. 'כח הבלי גבול', שמתגלה באור אין סוף שלפני הצמצום, לא יכול לגלות את הגבול, אפילו שהוא נושא אותו בתוכו בהעלם. הוא לא נושא הפכים, בצורה הכי גבוהה. זו אינה מדרגת 'נמנע הנמנעות', שכן הוא לא יכול לשאת את ההפכים של 'בלי גבול' ו'גבול' כאחד, תוך כדי גלויים. גם הצמצום לא יכול לגלות את ההפכים. הוא יכול רק לשאת אותם בהעלם, כאשר מכוחו הסדר רק מתהפך, ו'כח הגבול' הוא זה שמתגלה. הפרדוקס הכי גדול הוא כאשר שניהם יהיו יחד בגלוי, כמו בבית המקדש בו "מקום ארון אינו מן המדה". מה זה, זה אור הקו. הוא לא מבטל את הגבול, את החלל, הוא מתחשב בו, אבל הוא כן מגלה בתוכו אור של 'בלי גבול'. זו הסיבה שאור הקו מגיע ממקום יותר גבוה משאר אור החסד שלפני הצמצום.

## תהילים - ק"מ עד קמ"ד

## תניא – פרק כ"ט

אבל בבינוני מאחר שמהותה ועצמותה של נפש החיונית הבהמית שמסטרא אחרא המלובשת בדמו ובשרו לא נהפך לטוב הרי היא היא האדם עצמו ואם כן הוא רחוק מה' בתכלית הריחוק שהרי כח המתאוה שבנפשו הבהמית יכול גם כן להתאוות לדברים האסורים שהם נגד רצונו יתברך אף שאינו מתאוה לעשותם בפועל ממש ח"ו רק שאינם מאוסים אצלו באמת כבצדיקים כמש"ל פרק יב. ובזה הוא גרוע ומשוקץ ומתועב יותר מבעלי חיים הטמאים ושקצים ורמשים כנ"ל וכמו שנאמר "ואנכי תולעת ולא איש" וגו' [וגם כשמתגברת בו נפשו האלהית לעורר האהבה לה' בשעת התפלה אינה באמת לאמיתו לגמרי מאחר שחולפת

ועוברת אחר התפלה כנ"ל סוף פרק י"ג [ובפרט כשיזכור טומאת נפשו בחטאת נעורים והפגם שעשה בעליונים ושם הוא למעלה מהזמן וכאלו פגם ונטמא היום ח"ו ממש ואף שכבר עשה תשובה נכונה הרי עיקר התשובה בלב והלב יש בו בחינות ומדרגות רבות והכל לפי מה שהוא אדם ולפי הזמן והמקום כידוע ליודעים ולכן עכשיו בשעה זו שרואה בעצמו דלא סליק ביה נהורא דנשמתא, מכלל שהיום לא נתקבלה תשובתו ועונותיו מבדילים, או שרוצים להעלותו לתשובה עילאה יותר מעומקא דלבא יותר ולכן אמר דוד "וחטאתי נגדי תמיד:

# נ"ך יומי - יונה ב'

(א) וַיְמַן יְ דָּג גָּדוֹל לִבְלַע אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת:

**דג גדול** - זכר היה והיה עומד בריוח ולא נתן לב להתפלל רמז הקב"ה לדג והקיאו לתוך פיה של נקבה שהיתה מלאה עוברי' והיה שם בדוחק ויתפלל שם שנאמר ממעי הדגה (יונה ב', ב').

(ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יי אֱ-לֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה: (ג) וַיֹּאמֶר ׀ קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל־יְ
וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי:

**מבטן שאול שועתי** - מבטן הדג שהוא כשאול לי.

(ד) וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ:

**כל משבריך וגליך** - כל נחשולוהי דימא על שם שהנחשול משבר ומפרק את הים.

(ה) וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ:

**ואני אמרתי** - כשהשליכוני אל הים הנני מת ונגרשתי מנגד עיניך. **אך** - ראיתי שקיימתני כל אלו הימים ידעתי כי אוסיף להביט אל היכל קדשך.

(ו) אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי:

**סוף חבוש לראשי** - ימא דסוף תלי לעיל מן רישי, שהראהו הקב"ה ים סוף ואיך עברו ישראל בתוכו שהיו שתי עיני הדגה כמין שתי חלונות ומסתכל ורואה כל מה שבים.

(ז) לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַּעֲדִי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי יְ אֱ-לֹהָי:

**לקצבי הרים ירדתי** - לסוף מדת ההרים הקבועים על התהום ירדתי אני אמרתי הארץ בריחיה בעדי. כנגדי למעלה ממני סגור ולא אצא לעולם, בעדי כמו וסגרת הדלת בעדך (מלכים ב ד', ד') וכן כל בעד שבמקרא עור בעד עור (איוב ב', ד') - אבר כנגד אבר. **לעולם** - מוסב על מה שאמר למעלה ואני אמרתי נגרשתי (יונה ב', ה') ואני אמרתי הארץ בריחיה סגורים בעדי לעולם. **ותעל משחת חיי** - אבל כבר ראיתי כאן גיהנם ומשם העליתני והנני עתה כנגד תחת ההיכל שבירושלים כענין שנאמר אך אוסיף להביט אל היכל קדשך (יונה ב', ה') ותבא אליך תפילתי אל היכל קדשך (יונה ב', ח').

(ח) בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת־יְ זָכָרְתִּי וַתָּבֹוא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ:

**בהתעטף** - באשתלהיות (תרגום יונתן), וכן בהתעטף נפשם, וכן בעטף עולל (איכה ב', י"א).

(ט) מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ׃

**משמרים הבלי שוא** - אותן שעובדים עבודה זרה. **חסדם יעזובו** - יראת הקב"ה שכל חסדם וטובתם מאתו יעזובו אבל אני איני כן אלא בקול תודה אזבחה לך (יונה ב', י') כך תרגם יונתן ופרקי דר' אליעזר דרשו כלפי המלחים שעזבו חסדם שהיו מטיבים לעבודה זרה ונתגיירו.

(י) וַאֲנִי בְקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה לַיי׃

ישועתה לי"י - נדרי שלמים ותודה אשלם לשם ישועות אשר לי"י, ישועתה כמו לישועתה, וכן קומה עזרתה לנו (תהלים מ"ד, כ"ז) - לעזרה שלנו.

(יא) {פ} וַיֹּאמֶר יְיָ לַדָּג וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה אֶל־הַיַּבָּשָׁה׃

# יום שלישי // ל' שבט - אדר"ח אדר

## חומש - שלישי פרשת תרומה

(לא) {פ} וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ:

**מקשה תעשה המנורה** - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה קניה ואת נרותיה אברים אברים ואחר כך ידביקם, כדרך צורפים שקורין שולדיר. אלא כולה באה מחתיכה אחת, ומקיש בקורנס, וחותך בכלי האומנות, ומפריד הקנים אילך ואילך. תרגומו של מקשה: נגיד, לשון המשכה, שממשיך האיברים מן העשת לכאן ולכאן בהקשת הקורנס. ולשון מקשה - מכת קורנס, בַּטְדִיץ בלעז. **תיעשה המנורה** - מלא. לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר הקב"ה: השלך הככר לאור והיא נעשית מאיליה. לכך לא נכתב: תעשה. **ירכה** - היא הרגל שלמטה העשוי כמין תיבה, ושלשת הרגלים יוצאין הימנה ולמטה. **וקנה** - הקנה שלה, האמצעי שלה העולה באמצע הירך, זקוף כלפי למעלן, ועליו נר האמצעי עשוי כמין בזך, לצוק השמן בתוכו ולתת הפתילה. **גביעיה** - הן כמין כוסות העשוין מזכוכית, ארוכין וקצרין, וקורין אותן מַדֵּירוֹנש. ואילו עשויין של זהב ובולטין ויוצאין מכל קנה וקנה, כמניין שנתן בהן הכתוב, ולא היו בה אלא לנוי. **כפתוריה** - כמין תפוחין היו, עגולין סביב, בולטין סביבות הקנה האמצעי, כדרך שעושין למנורות שלפני השרים, וקורין להם פוֹמֵילְש. ומְנַיֵן כתוב בפרשה כמה כפתורים בולטין, וכמה חַלַק בין כפתור לכפתור. **ופרחיה** - צייורין עשויין בה כמין פרחים. **ממנה יהיו** - הכל מקשה יוצא מתוך חתיכת העשת, ולא שיעשם לבד וידביקם.

(לב) וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה | קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי:

**יוצאים מצדיה** - לכאן ולכאן באלכסון נמשכין ועולין עד כנגד גובהה של מנורה, שהוא קנה האמצעי. ויוצאין מתוך קנה האמצעי זה למעלה מזה, התחתון ארוך ושל מעלה הימנו קצר הימנו, והעליון קצר הימנו, לפי שהיה גובה ראשיהן שוה לגובהה של קנה האמצעי השביעי שממנו יוצאין הששה.

(לג) שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה:

**משוקדים** - כתרגומו, מצויירין היו, כדרך שעושין לכלי כסף וזהב. וקורין לאותו צייור: נְיֵילִייר. **שלשה גביעים** - בולטין מכל קנה וקנה, וכפתור ופרח היה במנורה לכל קנה וקנה.

(לד) וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ:

**ובמנורה ארבעה גביעים** - בגופה של מנורה היו ארבעה גביעים: אחד בולט בה למטה מן הקנים, והשלשה למעלה מן יציאת הקנים היוצאין מצידיה. **משוקדים כפתוריה ופרחיה** - זה אחד מחמש מקראות שאין להן הכרע, אין ידוע אם גביעים משוקדים, אם משוקדים כפתוריה ופרחיה.

(לה) וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה:

**וכפתור תחת שני הקנים** - מתוך הכפתור היו הקנים נמשכים משני צידיה אילך ואילך. כך שנינו במלאכת המשכן (ברייתא דמלאכת המשכן י'): גובהה של מנורה שמונה עשר טפחים: • הרגלים והפרח שלשה טפחים, הוא הפרח האמור בירך, שנאמר: עד ירכה עד פרחה מקשה (במדבר ח', ד');

• וטפחיים חלק;

• וטפח שבו גביע מהארבעה גביעים וכפתור ופרח משני כפתרים ושני פרחים האמורין במנורה עצמה, שנאמר: משקדים כפתריה ופרחיה (שמות כ"ה, ל"ד) - למדנו שהיה בקנה שני כפתורים ושני פרחים, לבד מן השלשה כפתורים שהקנים נמשכים מתוכן, שנאמר: וכפתר תחת שני הקנים וגו';

• וטפחיים חלק;

• וטפח כפתר, ושני קנים יוצאין ממנו אילך ואילך נמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה;

• וטפח חלק;

• וטפח כפתר, ושני קנים יוצאין ממנו;

• וטפח חלק;

• וטפח כפתר ושני קנים יוצאין ממנו;

• וטפחיים חלק;

• נשתיירו שם שלשה טפחים שבהם שלשה גביעים וכפתר ופרח.

נמצאו גביעים עשרים ושנים: שמנה עשר לששה קנים, שלשה לכל אחד.

ואחד עשר כפתורים: ששה בששת הקנים, ושלשה בגופה של מנורה שהקנים יוצאין מהן, ושנים עוד במנורה, שנאמר: משוקדים כפתוריה ופרחיה (שמות כ"ה, ל"ד). ומיעוט כפתורים שנים, האחד למטה אצל הירך, והאחד בשלשה טפחים העליונים עם השלשה גביעים. ותשעה פרחים היו לה: ששה לששת הקנים, שנאמר: בקנה האחד כפתר ופרח (שמות כ"ה, ל"ג), ושלשה למנורה, שנאמר: משקדים כפתוריה ופרחיה (שמות כ"ה, ל"ד) ומיעוט פרחים שנים, ואחד האמור בפרשת בהעלותך: עד ירכה ועד פרחה (במדבר ח', ד'). ואם תדקדק במשנה זו הכתובה למעלה, תמצאם כמניינם איש איש במקומו.

(לו) כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנֹתָם מִמֶּנָּה יִהְיוּ כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר: (לז) וְעָשִׂיתָ אֶת־נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל־עֵבֶר פָּנֶיהָ:

**את נרותיה** - כמין בזיכין שנותנין בתוכן השמן והפתילות. **והעלה את נרותיה והאיר אל עבר פניה** - עשה פי ששת הנרות שבראשי הקנים היוצאין מצידיה מסובין כלפי האמצעי, כדי שיהו הנרות כשתדליקם מאירים על עבר פניה - מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה.

(לח) וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר:

**ומלקחיה** - הם צבתים העשויין ליקח בהן הפתילות מתוך השמן, ליישבן ולמושכן בפי הנרות. ועל שם שלוקחין בהן קרויין מלקחיים. וציבייתהא שתירגם אונקלוס, הוא לשון צבת טינייליא. **ומחתתיה** - הן כמין בזיכים קטנים, שבהן חותה את האפר שבנר בבקר בבקר, כשהוא מטיב את הנרות מאפר הפתילות שדלקו הלילה וכבו. ולשון מחתה - פויישדויירא, לחתות אש מיקוד (ישעיהו ל', י"ד).

(לט) כִּכַּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה:

**ככר זהב טהור וגו'** - שלא יהא משקלה עם כל כליה אלא ככר, לא פחות ולא יותר. והככר של חול ששים מנה, ושל קדש היה כפול, מאה ועשרים. והמנה היא ליטרא ששוקלין בה כסף למשקל קולויינא, והיא מאה זהובים - כ"ה סלעים. והסלע ארבעה זהובים.

(מ) וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר־אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר:

**וראה ועשה וגו'** - ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך, מגיד שנתקשה משה במעשה מנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש. **אשר אתה מֻרְאה** - כתרגומו: דאת מיתחזי. אילו היה נקוד מראה בפתח, היה פתרונו: אתה מַראה לאחרים. עכשיו שנקוד חטף קמץ, מתורגם: דאת מיתחזי - שאחרים מראין לך.

(א) {ס} וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

**ואת המשכן תעשה עשר יריעות** - להיות לו לגג ולמחיצות מחוץ לקרשים, שהיריעות תלויים מאחריהם לכסותם. **שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני** - הרי ארבע מינין בכל חוט וחוט: אחד של פשתים, ושלשה של צמר. וכל מין ומין חוטו כפול ששה, הרי ארבעת המינין כשהן שזורין יחד עשרים וארבעה כפלים לחוט. **כרובים מעשה חשב** - כרובים היו מצויירים בהן באריגתם, ולא ברקימה שהיא מעשה מחט, אלא באריגה בשני כתלים. פרצוף אחד מיכן ופרצוף אחד מיכן, ארי מצד זה ונשר מצד זה, כמו שאורגין חגורות של משי, שקורין פַּיְישִׁיש.

(ב) אׇרֶךְ׀ הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרׇחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת: (ג) חָמֵשׁ הַיְרִיעֹת תֶּהְיֶיןָ חֻבְּרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חֻבְּרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ:

**תהיינה חוברות** - תופרן במחט זו בצד זו, חמש לבד וחמש לבד. **אשה אל אחתה** - כן דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון נקבה. ובדבר שהוא לשון זכר, אומר: איש אל אחיו, כמו שנאמר בכרובים: ופניהם איש אל אחיו (שמות כ"ה, כ').

(ד) וְעָשִׂיתָ לֵלְאֹת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקָּצָה בַּחֹבָרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית:

**ללאות** - לצולש בלעז. וכן תירגם אונקלוס: ענובין, לשון עניבה. **מקצה בחוברת** - באותה יריעה שלסוף החבור, קבוצת חמשת היריעות קרוייה חוברת. **וכן תעשה בשפת אחת היריעות שבמחברת השנית** - באותה יריעה שהיא קיצונה - לשון קצה, כלומר לסוף החוברת.

(ה) חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה בַיְרִיעָה הָאֶחָת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה בִּקְצֵה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ:

**מקבילת הללאת אשה אל אחותה** - שמור שתעשה הללאות מכוונות במדה אחת הבדלתן זו מזו, וכמדתן ביריעה זו, כן יהא בחבירתה. שכשתפרוש חוברת אצל חוברת, יהו הלולאות של יריעה זו מכוונות כנגד ללאות של זו, וזהו לשון: מקבילות - זו כנגד זו, תרגום של נגד - לקביל. היריעות ארכן עשרים ושמנה, ורחבן ארבע, וכשחיבר חמש יריעות יחד, נמצא רחבן עשרים, וכן חברת השינית. והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב, שנאמר: עשרים קרשים לפאת נגב תימנה (שמות ל"ו, כ"ג), וכן לצפון, וכל קרש אמה וחצי האמה, הרי שלשים אמה מן המזרח למערב. ורחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות, שנאמר: ולירכתי המשכן ימה תעשה וגומ' (שמות כ"ו, כ"ב-כ"ג), ושני קרשים למקצעות המשכן, הרי עשר אמות, ובמקומם אפרשם למקראות הללו. נותן היריעות ארכן לרחבו של משכן, עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן, ואמה מיכאן ואמה מיכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביין אמה, נשתיירו שש עשרה אמה - שמונה לצפון, ושמונה לדרום, מכסות את קומת הקרשים שגובהן עשר, נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות. רחבן של יריעות ארבעים אמה, כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת, שלשים מהם לגג חלל המשכן לארכו, ואמה כנגד עובי ראש הקרש שבמערב, ואמה לכסות עובי עמודין שבמזרח - שלא היו קרשים במזרח אלא ארבעת עמודים, שהמסך פרוס ותלוי בווין שבהן כמין ווילון, נשתיירו שמונה אמות התלויין על אחורי הקרשים שבמערב, ושתי אמות התחתונות מגולות. זו מצאתי בברייתא דארבעים ותשע מידות. אבל במסכת שבת (בבלי שבת צ"ח:): אין יריעות מכסות את עמודי המזרח, ותשע אמות תלויות אחורי המשכן. והכתוב מסייענו שכתוב: ונתת את הפרכת תחת הקרסים (שמות כ"ו, ל"ג), ואם כדברי ברייתא זו, נמצאת פרכת משוכה מן הקרסים ולמערב אמה.

(ו) וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וְחִבַּרְתָּ אֶת־הַיְרִיעֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ בַּקְּרָסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד:

**קרסי זהב** - פירמלץ בלעז. ומכניסן ראשן אחד בלולאות שבחוברת זו, וראש השיני בלולאות שבחברת זו, ומחברן בהן.

(ז) וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

**יריעת עזים** - מנוצה של עזים. **לאהל על המשכן** - לפרוש אותן על היריעות התחתונות.

(ח) אׇרֶךְ | הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת:

**שלשים באמה** - שכשנותנן ארכן לרחב המשכן כמו שנתן את הראשונות, נמצאו אילו עודפות אמה מכאן ואמה מיכאן, לכסות אחת מהשתים אמות שנשארו מגולות בקרשים. והאמה התחתונה של קרש שאין היריעה מכסה אותה, היא האמה התחובה בנקב האדן, שהאדנים גובהן אמה.

(ט) וְחִבַּרְתָּ אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְכָפַלְתָּ אֶת־הַיְרִיעָה הַשִּׁשִּׁית אֶל־מוּל פְּנֵי הָאֹהֶל:

**וכפלת את היריעה השישית** - שעודפת באילו העליונות יותר מן התחתונות. **אל מול פני האהל** - חצי רחבה היה תלוי וכפול על המסך שבמזרח כנגד הפתח, דומה לכלה צנועה המכוסה בצעיף על פניה.

(י) וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצֹנָה בַּחֹבָרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית: (יא) וְעָשִׂיתָ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהֵבֵאתָ אֶת־הַקְּרָסִים בַּלֻּלָאֹת וְחִבַּרְתָּ אֶת־הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד: (יב) וְסֹרַחַ הָעֹדֵף בִּירִיעֹת הָאֹהֶל חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֹדֶפֶת תִּסְרַח עַל אֲחֹרֵי הַמִּשְׁכָּן:

(יב-יג) **וסרח העודף ביריעות האהל** - על יריעות המשכן. יריעות האהל הן העליונות של עזים שקרויות אהל, כמו שאמור בהן: לאהל על המשכן (שמות כ"ו, ז'). וכל אהל האמור בהן אינו אלא לשון גג, שמאהילות ומכסות על התחתונות. והן היו עודפות על התחתונות חצי יריעה למערב, שהחצי של יריעות עשתי עשרה היתירה היה נכפל אל מול פני האהל (שמות כ"ו, ט'), נשאר שתי אמות רוחב חצייה עודף על רחב התחתונות. **תסרח על אחורי המשכן** - לכסות שתי אמות שהן מגולות בקרשים. **והאמה מזה והאמה מזה** - לצפון ולדרום. **בעודף בארך יריעות האהל** - שהן עודפות על ארך יריעת המשכן שתי אמות. **יהיה סרוח על צדי המשכן** - לצפון ולדרום כמו שפירשתי למעלה. לימדה תורה דרך ארץ שיהא אדם חס על היפה. **אחורי המשכן** - הוא צד המערב, לפי שהפתח במזרח שהן פניו, וצפון ודרום קרויין צדדין לימין ושמאל.

(יג) וְהָאַמָּה מִזֶּה וְהָאַמָּה מִזֶּה בָּעֹדֵף בְּאֹרֶךְ יְרִיעֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ עַל־צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה לְכַסֹּתוֹ:(יד) וְעָשִׂיתָ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה:

**מכסה לאהל** - לאותו גג של יריעות עזים עשה עוד מכסה אחד של עורות אילים מאדמים, ועוד למעלה הימנו מכסה עורות תחשים. ואותן מכסאות לא היו מכסין אלא את הגג, ארכן שלשים אמה ורחבן עשר, אילו דברי ר' נחמיה. וכדברי ר' יהודה: מכסה אחד היו - חציו של עורות אילים, וחציו של עורות תחשים.

# תהילים – קמ"ה עד ק"נ

# תניא – פרק כ"ט

וגם מי שהוא נקי מחטאות נעורים החמורים ישים אל לבו לקיים מאמר זה"ק להיות ממארי דחושבנא דהיינו לעשו' חשבון עם נפשו מכל המחשבות והדיבורים והמעשים שחלפו ועברו מיום היותו עד היום הזה אם היו כולם מצד הקדושה או מצד הטומאה ר"ל דהיינו כל המחשבות והדיבורים והמעשים אשר לא לה' המה ולרצונו ולעבודתו שזהו פי' לשון ס"א כנ"ל [בפ"ו] ומודעת זאת כי כל עת שהאדם מחשב מחשבות קדושות

נעשה מרכבה בעת זו להיכלות הקדושה שמהן מושפעות מחשבות הללו וכן להפך נעשה מרכבה טמאה בעת זו להיכלות הטומאה שמהן מושפעות כל מחשבות רעות וכן בדבור ומעשה. עוד ישים אל לבו רוב חלומותיו שהם הבל ורעות רוח משום שאין נפשו עולה למעלה וכמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים וגו' ואינון סטרין בישין אתיין ומתדבקן ביה ומודעין ליה בחלמא מילין דעלמא וכו' ולזמנין דחייכן ביה ואחזיאו ליה מילי שקר וצערין ליה בחלמיה כו' כמ"ש בזהר ויקרא [ד' כ"ה ע"א וע"ב] ע"ש באריכות.

# נ"ך יומי – יונה ג'

(א) {ס} וַיְהִי דְבַר־יְיָ אֶל־יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר: (ב) קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ: (ג) וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר יְיָ וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵא-לֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (ד) וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא בָּעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה נֶהְפָּכַת:

**נהפכת** - נחרבת.

(ה) וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּא-לֹהִים וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם: (ו) וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֵפֶר:

**אדרתו** - לבוש יקריה.

(ז) וַיַּזְעֵק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל־יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל־יִרְעוּ וּמַיִם אַל־יִשְׁתּוּ:

**ויזעק** - צוה והכריז. **מטעם המלך וגדוליו** - מעצת המלך וגדוליו ציוו להכריז.

(ח) וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל־אֱ-לֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן־הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם:

**ויקראו אל אלהים בחזקה** - אסרו אמהות לבד והולדות לבד אמרו לפניו רבש"ע אם אין אתה מרחם עלינו אין אנו מרחמים על אלו.

(ט) מִי־יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱ-לֹהִים וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד:

**מי יודע** - עבירות שבידו ישוב.

(י) וַיַּרְא הָאֱ-לֹהִים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם כִּי־שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱ-לֹהִים עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת־לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:

**וינחם האלהים** - יתעשת על הרעה לשוב ממנה.

# יום רביעי א' אדר - ב' דר"ח אדר

## חומש - רביעי פרשת תרומה

(טו) {רביעי} {פ} וְעָשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים:

**ועשית את הקרשים** - היה לו לומר: 'ועשית קרשים', כמה שנאמר בכל דבר ודבר. ומהו הקרשים? מאותן העומדין ומיוחדין לכך. יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת ציוה את בניו להעלותן עמהן כשיצאו ממצרים, שעתיד הקב"ה לצוות אתכם לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהו מזומנין בידכם. הוא שיסד הבבלי בפיוט שלו (יוצר ליום א' של פסח): טס מטע מזורזים, קורות בתינו ארזים (שיר השירים א', י"ז) - שנזדרזו להיות מוכנים בידם קודם לכן. **עצי שטים עומדים** - אֶשְׁטַנְטֵיבֵיש, שיהא אורך הקרשים זקוף למעלה בקירות המשכן, ולא תעשה הכתלים בקרשים שוכבין, להיות רחב הקרשים לגובה הכתלים קרש על קרש.

(טז) עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד:

**עשר אמות ארך הקרש** - למדנו גובהו של משכן עשר אמות. **ואמה וחצי האמה רוחב** - למדנו ארכו של משכן לעשרים קרשים, שהיו בצפון ובדרום מן המזרח למערב, שלשים אמה.

(יז) שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן:

**שתי ידות לקרש האחד** - היה חורץ את הקרש מלמטה באמצעו בגובה אמה, מניח רביע רחבו מיכאן ורביע רחבו מכאן, והן הן הידות, והחריץ חצי רוחב הקרש באמצע. ואותן הידות מכניס באדנים שהיו חלולים, והאדנים גובהן אמה, ויושבין רצופין ארבעים זה אצל זה. וידות הקרש הנכנסות בחלל האדנים חרוצות משלשת צידיהן, רחב החרץ כעובי שפת האדן - שיכסה הקרש את כל ראש האדן. שאם לא כן, נמצא ריוח בין קרש לקרש כעובי שפת שני האדנים שיפסיקו ביניהם, וזהו שנאמר: ויהיו תאמים מלמטה (שמות כ"ו, כ"ד), שיחרוץ את צדי הידות, כמו שיתחברו הקרשים זה אצל זה. **משולבות** - עשויות כמין שליבות סולם מובדלות זו מזו. משופין ראשיהן ליכנס בתוך חלל האדן כשליבה הנכנסת בנקב עמודי הסולם, והן מכוונות. **אשה אל אחותה** - מכוונות זו כנגד זו, שיהו חרציהן שוין זו כמידת זו, כדי שלא יהו שתי הידות זו משוכה לצד פנים וזו משוכה לצד חוץ, בעובי הקרש שהוא אמה. תרגומו של ידות: צירין, לפי שרואות לצירי הדלת שנכנסין בחורי המפתן.

(יח) וְעָשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ לִפְאַת נֶגְבָּה תֵּימָנָה:

**לפאת נגבה תימנה** - אין פיאה זו לשון מקצוע, אלא כל הרוח קרוייה פיאה. כתרגומו: לרוח עבר דרומא.

(יט) וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקֶּרֶשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו: (כ) וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ: (כא) וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: (כב) וְלִיַרְכְתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים:

**ולירכתי** - לשון סוף, כתרגומו: ולסייפי. לפי שהפתח במזרח, קרוי המזרח פנים והמערב אחוריים, וזהו סוף, שהפנים הן הראש. **תעשה ששה קרשים** - הרי תשע אמות רוחב.

(כג) וּשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצֹעֹת הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם:

**ושני קרשים, למקצעות** - אחד למקצוע צפונית מערבית, ואחד למערבית דרומית. כל שמונה הקרשים כסדר אחד, אלא שאילו השתים אינן בחלל המשכן, אלא חצי אמה מזו וחצי אמה מזו נראות בחלל להשלים רחבו לעשר. והאמה מזו והאמה מזו באות כנגד אמת עובי קרשי הצפון והדרום, כדי שיהא המקצוע בחוץ שוה.

(כד) וְיִהְיוּ תְאֹמִם מִלְמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים עַל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת יִהְיוּ:

**ויהיו** - כל הקרשים תאמים זה לזה מלמטה, שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקן זו מזו. זהו שפירשתי (שמות כ"ו, י"ז) שיהו צידי הידות חרוצין מצדיהן, שיהו רוחב הקרש בולט לצידיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו תאומים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעוביו, כנגד חרץ של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם. **ויחדו יהיו תמים** - כמו: תאמים. **אל ראשו** - של קרש. **אל הטבעת האחת** - כל קרש וקרש היה חרוץ למעלה ברחבו שני חרצים בשני צדיו כדי עובי טבעת, ומכניסו בטבעת אחת, נמצא מתאים לקרש שאצלו. אבל אותן טבעות לא ידעתי אם קבועות הן או מטלטלות. ובקרש שבמקצוע היה טבעת בעובי קרש הדרומי והצפוני, וראש קרש המקצוע שבסדר המערב נכנס לתוכו, נמצאו שני הכתלים מחוברים. **כן יהיה לשניהם** - הקרשים שבמקצוע, לקרש שבסוף צפון ולקרש המערבי, וכן לשני המקצועות.

(כה) וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד:

**והיו שמנה קרשים** - הן האמורות למעלה: תעשה ששה קרשים ושני קרשים למקצעות (שמות כ"ו, כ"ב-כ"ג) נמצאו שמנה קרשים בסדר מערבי. כך שנויה משנת מעשה סדר הקרשים במלאכת המשכן (ברייתא דמלאכת המשכן א'): היה עושה את האדנים חלולים וחורץ את הקרש מלמטה רביע מיכן ורביע מיכן, והחריץ חציו באמצע, ועושה לו שתי ידות כמין שני חמוקין. ולי נראה: שהגירסא כמין שני חווקין, כמין שתי שליבות סולם המובדלות זו מזו, ומשופות ליכנס בחלל האדן כשליבה הנכנסת בנקב עמוד הסולם, והוא לשון: משולבות - עשויות כמין שליבה. ומכניסן לתוך שני אדנים, שנאמר: שני אדנים שני אדנים וגו' (שמות ל"ו, ל'), וחורץ את הקרש מלמעלה - אצבע

מיכן ואצבע מיכן, ונותן לתוך טבעת אחת של זהב, כדי שלא יהו נפרדין זה מזה, שנאמר: ויהיו תאמים מלמטה (שמות כ"ו, כ"ד), כך היא המשנה, והפירוש שלה הצעתי למעלה בסדר המקראות.

(כו) וְעָשִׂיתָ בְרִיחֻם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד:

**בריחים** - כתרגומו: עַבְּרִין, ובלעז אֶשְׁפַּרִיש. **חמשה לקרשי צלע המשכן** - אילו חמשה: שלשה הן. אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות - זה מבריח עד חצי הכותל וזה מבריח עד חצי הכותל, זה נכנס בטבעות מצד זה וזה נכנס מצד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצאו העליון והתחתון שנים שהן ארבעה, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל, ומבריח מקצה הכותל עד קצהו, כמה שנאמר: והבריח התיכן מבריח מן הקצה אל הקצה (שמות כ"ו, כ"ח). העליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים, ליכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משולשין בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה, וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת לטבעת כדי שיהו כל הטבעות מכוונין זה כנגד זה. אבל לבריח התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעוביין, והוא נכנס בהן דרך הנקבין שהן מכוונים זה מול זה, וזהו שנאמר: בתוך הקרשים (שמות כ"ו, כ"ח). הבריחים העליונים והתחתונים שבצפון ושבדרום ארך כל אחד חמש עשרה אמה, והתיכון ארכו שלשים, וזהו: מן הקצה אל הקצה (שמות כ"ו, כ"ח) - מן המזרח עד המערב. וחמשה בריחים שבמערב: ארך העליונים והתחתונים שש אמות, והתיכון ארכו שתים עשרה כנגד רוחב שמנה קרשים, כך היא מפורשת במלאכת המשכן (ברייתא דמלאכת המשכן א').

(כז) וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי יֶצַע הַמִּשְׁכָּן לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה: (כח) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתָוֶךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרֵחַ מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה: (כט) וְאֶת־הַקְּרָשִׁים תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם וְצִפִּיתָ אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב:

**בתים לבריחים** - הטבעות שתעשה בהן, יהיו בתים ליכנס בהן הבריחים. **וצפית את הבריחים זהב** - לא שיהיה הזהב מדובק על הבריחים, אין עליהם שום ציפוי, אלא בקרש היה קובע כמין שתי פיפיות של זהב כמין שני סידקי קנה חלוק, וקובען אצל הטבעות לכאן ולכאן. ארכן ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת לכאן וממנה לכאן, והבריח נכנס לתוכו וממנו לטבעת ומן הטבעת לפה השיני, נמצאו הבריחים מצופין זהב כשהן תחובין בקרשים. והבריחין הללו מבחוץ הן, בליטת הטבעות והפיפיות לא היתה נראת בתוך המשכן, אלא כל הכותל חָלָק מבפנים.

(ל) וַהֲקֵמֹתָ אֶת־הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרְאֵיתָ בָּהָר:

**והקמת את המשכן** - לאחר שיגמר הקימהו. **כאשר הראית בהר** - קודם לכן, שאני עתיד ללמדך ולהראותך סדר הקמתו.

# תהילים - א' עד ט'

## תניא – פרק כ"ט

והנה כל מה שיאריך בעניינים אלו במחשבתו וגם בעיונו בספרים להיות לבו נשבר בקרבו ונבזה בעיניו נמאס ככתוב בתכלית המיאוס ולמאס חייו ממש הרי בזה ממאס ומבזה הס"א ומשפילה לעפר ומורידה מגדולתה וגסות רוחה וגבהותה שמגביה את עצמה על אור קדושת נפש האלהית להחשיך אורה. וגם ירעים עליה בקול רעש ורוגז להשפילה כמאמר רז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר שנאמר רגזו וגו' דהיינו לרגוז על נפש הבהמית שהיא יצרו הרע בקול רעש ורוגז במחשבתו לומר לו אתה רע ורשע ומשוקץ ומתועב ומנוול וכו' ככל השמות שקראו לו חכמינו ז"ל באמת עד מתי תסתיר לפני אור א"ס ב"ה הממלא כל עלמין היה הוה ויהיה בשוה גם במקום זה שאני עליו כמו שהיה אור א"ס ב"ה לבדו קודם שנברא העולם בלי שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שניתי כי הוא למעלה מהזמן וכו' ואתה מנוול וכו' מכחיש האמת הנראה לעינים דכולא קמיה כלא ממש באמת בבחי' ראייה חושיית. והנה על ידי זה יועיל לנפשו האלהית להאיר עיניה באמת יחוד אור אין סוף בראייה חושיית ולא בחי' שמיעה והבנה לבדה כמ"ש במ"א שזהו שרש כל העבודה.

# נ"ך יומי - יונה ד'

(א (א) וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ:

**וירע אל יונה** - אמר עכשיו יאמרו האומות שאני נביא השקר.

(ב) וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְיָ וַיֹּאמַר אָנָּה יְיָ הֲלוֹא־זֶה דְבָרִי עַד־הֱיוֹתִי עַל־אַדְמָתִי עַל־כֵּן קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֵ־ל־חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה:

**הלא זה דברי** - יודע אני שאם יחזרו בתשובה לא תחריבם ואהיה שקרן בעיניהם.

(ג) וְעַתָּה יְיָ קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּיִ: (ד) {פ} וַיֹּאמֶר יְיָ הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ: (ה) וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם סֻכָּה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה־יִּהְיֶה בָּעִיר: (ו) וַיְמַן יְיָ אֱ־לֹהִים קִיקָיוֹן וַיַּעַל| מֵעַל לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל־רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל־הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה:

**וימן** - לשון הזמנה. **להציל לו מרעתו** - מחום השמש. **קיקיון** - עשב הגדל למעלה בענפים רבים ומיצל וכך שמו.

(ז) וַיְמַן הָאֱ־לֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ:

**ותך** - התולעת את הקיקיון במקום שיאמר לזכר ויך יאמר לשון נקבה ותך.

(ח) וַיְהִי֙ כִּזְרַ֣ח הַשֶּׁ֔מֶשׁ וַיְמַ֥ן יְ֖הוָ֣ה אֱלֹהִ֑ים רֽוּחַ֙ קָדִ֔ים חֲרִישִׁ֖ית וַתַּ֣ךְ הַשֶּׁ֔מֶשׁ עַל־רֹ֣אשׁ יוֹנָ֑ה וַיִּתְעַלָּ֗ף וַיִּשְׁאַ֤ל אֶת־נַפְשׁוֹ֙ לָמ֣וּת וַיֹּ֔אמֶר ט֥וֹב מוֹתִ֖י מֵחַיָּֽי׃

**חרישית** - אמרו רבותינו: בשעה שמנשבת משתקת כל הרוחות מפניה והיא חמה מאד וכן ת"י שתיקא. **ויתעלף** - פשמייר בלעז.

(ט) וַיֹּ֤אמֶר אֱלֹהִים֙ אֶל־יוֹנָ֔ה הַהֵיטֵ֥ב חָרָ֛ה לְךָ֖ עַל־הַקִּיקָי֑וֹן וַיֹּ֗אמֶר הֵיטֵ֥ב חָרָה־לִ֛י עַד־מָֽוֶת׃ (י) וַיֹּ֣אמֶר יְ֠הוָה אַתָּ֨ה חַסְתָּ֜ עַל־הַקִּיקָי֗וֹן אֲשֶׁ֤ר לֹא־עָמַ֙לְתָּ֙ בּ֔וֹ וְלֹ֥א גִדַּלְתּ֖וֹ שֶׁבִּן־לַ֣יְלָ֑ה הָיָ֔ה וּבֶן־לַ֖יְלָה אָבָֽד׃

**לא עמלת בו** - בחרישה וזריעה והשקאת מים. **שבן לילה** - כמו בן לילה לא גדל אלא לילה אחד.

(יא) וַאֲנִ֞י לֹ֣א אָח֗וּס עַל־נִינְוֵה֙ הָעִ֣יר הַגְּדוֹלָ֔ה אֲשֶׁ֤ר יֶשׁ־בָּהּ֙ הַרְבֵּ֣ה מִשְׁתֵּ֣ים־עֶשְׂרֵ֔ה רִבּ֖וֹ אָדָ֑ם אֲשֶׁ֤ר לֹֽא־יָדַע֙ בֵּ֣ין־יְמִינ֔וֹ לִשְׂמֹאל֖וֹ וּבְהֵמָ֥ה רַבָּֽה׃

**אשר לא ידע וגו'** - קטנים. **ובהמה רבה** - בני אדם גדולים ודעתן כבהמה שאינם מכירים מי בראם.

# יום חמישי // ב' אדר

## חומש - המישי פרשת תרומה

(לא) {חמישי} {ס} וְעָשִׂיתָ פָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים:

**פרכת** - לשון מחיצה הוא. ובלשון חכמים: פרגוד, דבר המבדיל בין המלך ובין העם. **תכלת וארגמן וגו'** - מכל מין ומין היה כפול, בכל חוט וחוט ששה חוטין. **מעשה חשב** - כבר פירשתי (רש"י שמות כ"ו, א') זו היא אריגה של שתי קירות, והציורין שמשני עבריה אין דומין זה לזה. **כרובים** - צייורין של בריות יעשה בה.

(לב) וְנָתַתָּה אֹתָהּ עַל־אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצֻפִּים זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב עַל־אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף:

**ארבעה עמודים** - תקועין בתוך ארבעת אדנים, ואונקליות קבועין בהן עקומין למעלה, להושיב עליהן כלונס, שראש הפרוכת כרוך בה. והאונקליות היו הווין, שהרי כמין ווין הן עשויין. והפרכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגבהן של קרשים, פרוסה בשלישו של משכן שיהא הימנה ולפנים עשר אמות, והימנה ולחוץ עשרים אמות. נמצא בית קדש הקדשים עשר על עשר, שנאמר: ונתת את הפרכת תחת הקרסים (שמות כ"ו, ל"ג). המחברים את שתי חוברות של יריעות המשכן, רחב החברת עשרים אמה, וכשפירסה על גג המשכן מן הפתח למערב כלתה בשני שלישי המשכן, והחוברת השנית כסתה שלישו של משכן, והמותר תלוי לאחוריו לכסות הקרשים.

(לג) וְנָתַתָּה אֶת־הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: (לד) וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרֹן הָעֵדֻת בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: (לה) וְשַׂמְתָּ אֶת־הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ לַפָּרֹכֶת וְאֶת־הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל־צֶלַע צָפוֹן:

**ושמת את השלחן** - שלחן בצפון משוך מן הכותל הצפוני שתי אמות ומחצה, ומנורה בדרום משוכה מן הכותל הדרומי שתי אמות ומחצה, מזבח הזהב נתון כנגד אויר שבין שלחן למנורה, משוך קימעא כלפי המזרח, וכולם נתונין מחצי המשכן ולפנים. כיצד? ארך המשכן מן הפתח לפרכת עשרים אמה, המזבח והשלחן והמנורה משוכין מן הפתח לצד מערב עשר אמות.

(לו) וְעָשִׂיתָ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם:

**ועשית מסך** - ווילון, שהוא מֵסֵך כנגד הפתח, כמו: סכת בעדו ובעד ביתו (איוב א', י') - לשון מגין. **מעשה רקם** - הצורות עשויות בו מעשה מחט, כפרצוף של עבר זה כך

פרצוף של עבר זה. **רקם** - שם האומן, ולא שם האומנות. ותרגומו: עובד צַיָּיר ולא עובד ציור. מדת המסך כמדת הפרכת עשר אמות על עשר אמות.

(לז) וְעָשִׂיתָ לַמָּסָךְ חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וְיָצַקְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה אַדְנֵי נְחֹשֶׁת:

# תהלים - י'-י"ז

# תניא - פרק כ"ט

והטעם לפי שבאמת אין שום ממשות כלל בס"א שלכן נמשלה לחשך שאין בו שום ממשות כלל וממילא נדחה מפני האור וכך הס"א אף שיש בה חיות הרבה להחיות כל בעלי חיים הטמאים ונפשות אומות עכו"ם וגם נפש הבהמית שבישראל כנ"ל מ"מ הרי כל חיותה אינה מצד עצמה ח"ו אלא מצד הקדושה כנ"ל ולכן היא בטלה לגמרי מפני הקדושה כביטול החשך מפני האור הגשמי רק שלגבי קדושת נפש האלהית שבאדם נתן לה הקב"ה רשות ויכולת להגביה עצמה כנגדה כדי שהאדם יתעורר להתגבר עליה להשפילה ע"י שפלות ונמיכת רוחו ונבזה בעיניו נמאס ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא לקיים מ"ש משם אורידך נאם ה' דהיינו שמסירה מממשלתה ויכלתה ומסלק ממנה הכח ורשות שנתן לה להגביה עצמה נגד אור קדושת נפש האלהית ואזי ממילא בטילה ונדחית כביטול החשך מפני אור הגשמי. וכמו שמצינו דבר זה מפורש בתורה גבי מרגלים שמתחלה אמרו כי חזק הוא ממנו אל תקרי ממנו כו' שלא האמינו ביכולת ה' ואח"כ חזרו ואמרו הננו ועלינו וגו' ומאין חזרה ובאה להם האמונה ביכולת ה' הרי לא הראה להם משרע"ה שום אות ומופת על זה בנתיים רק שאמ' להם איך שקצף ה' עליהם ונשבע שלא להביאם אל הארץ ומה הועיל זה להם אם לא היו מאמינים ביכולת ה' ח"ו לכבוש ל"א מלכי' ומפני זה לא רצו כלל ליכנס לארץ אלא ודאי מפני שישראל עצמן הם מאמינים בני מאמינים רק שהס"א המלובשת בגופם הגביה עצמה על אור קדושת נפשם האלהית בגסות רוחה וגבהות' בחוצפה בלי טעם ודעת ולכן מיד שקצף ה' עליהם והרעים בקול רעש ורוגז עד מתי לעדה הרעה הזאת וגו' במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת וגו' וכששמעו דברים קשים אלו נכנע ונשבר לבם בקרבם כדכתיב ויתאבלו העם מאד וממילא נפלה הס"א מממשלתה וגבהותה וגסות רוחה וישראל עצמן הם מאמינים ומזה יכול ללמוד כל אדם שנופלים לו במחשבתו ספיקות על אמונה כי הם דברי רוח הס"א לבדה המגביה עצמה על נפשו אבל ישראל עצמן הם מאמינים כו' וגם הס"א עצמה אין לה ספיקות כלל באמונה רק שניתן לה רשות לבלבל האדם בדברי שקר ומרמה להרבות שכרו כפיתויי הזונה לבן המלך בשקר ומרמה ברשות המלך כמ"ש בזה"ק:

# נ"ך יומי – מיכה פרק א'

(א) דְּבַר־יְי| אֲשֶׁר הָיָה אֶל־מִיכָהּ הַמֹּרַשְׁתִּי בִּימֵי יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־חָזָה עַל־שֹׁמְרוֹן וִירוּשָׁלִָם:

**המורשתי** - מעיר מורישה.

(ב) שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם הַקְשִׁיבִי אֶֶרץ וּמְלֹאָהּ וִיהִי אֲדֹנָי יֱהוִֹה בָּכֶם לְעֵֹד אֲדֹנָי מֵהֵיכַל קָדְשֹׁו:

**ויהי בכם לעד** - שנבאתי לכם בשמו והתריתי בכם.

(ג) כִּי־הִנֵּה יְהוָֹה יֹצֵא מִמְּקוֹמֹו וְיָרַד וְדָרַךְ עַל־[בָּמֳתֵי] (במותי) אֶֶרץ:

**יוצא ממקומו** - מכסא רחמים לכסא הדין. **ודרך על במותי ארץ** - על הרמים וגסי הרוח.

(ד) וְנָמַסּוּ הֶהָרִים תַּחְתָּיו וְהָעֲמָקִים יִתְבַּקָּעוּ כַּדּוֹנַג מִפְּנֵי הָאֵֹש כְּמַיִם מֻגָּרִים בְּמוֹרָד:

**כדונג** - שעוה. **מוגרים במורד** - ת"י דאשידין במודרון. **מוגרים** - לשון זיבת מים, וכן עיני נגרה (איכה ג':מ"ט), נגרות ביום אפו (איוב כ', כ"ח), פרץ נחל מעם גר (איוב כ"ח, ד'), ויגר מזה (תהלים ע"ה, ט').

(ה) בְּפֶֹשַע יַעֲקֹב כָּל־זֹאת וּבְחַטֹּאות בֵּית יִשְׂרָאֵל מִי־פֶֹשַע יַעֲקֹב הֲלוֹא שֹׁמְרֹון וּמִי בָּמֹות יְהוּדָה הֲלוֹא יְרוּשָׁלִָם: (ו) וְשַׂמְתִּי שֹׁמְרֹון לְעִי הַשָּׂדֶה לְמַטָּעֵי כָּרֶם וְהִגַּרְתִּי לַגַּי אֲבָנֶיהָ וִיסֹדֶיהָ אֲגַלֶּה:

**לעי השדה** - ליגרי חקלן, לשון גלים, כמו יגר שהדותא (בראשית ל"א, מ"ז). **והגרתי לגי אבניה** - והסחבתי, כמו המוגרים במורד (מיכה א', ד').

(ז) וְכָל־פְּסִילֶיהָ יֻכַּתּוּ וְכָל־אֶתְנַנֶּיהָ יִשָּׂרְפוּ בָאֵֹש וְכָל־עֲצַבֶּיהָ אָשִׂים שְׁמָמָה כִּי מֵאֶתְנַן זוֹנָה קִבָּצָה וְעַד־אֶתְנַן זוֹנָה יָשֻׁובוּ:

**כי מאתנן זונה קבצה** - כל ההון הזה. **ועד אתנן זונה ישובו** - ולטמיון כשאר אתנני זונה ישובו כל קבוציה ויונתן תרגם ולבית פלחי טעותא יתמסרון כל קבוציה.

(ח) עַל־זֹאת אֶסְפְּדָה וְאֵילִֹילָה אֵילְכָה [שׁוֹלָל] (שילל) וְעָרֹום אֶעֱשֶׂה מִסְפֵּד כַּתַּנִּים וְאֵבֶל כִּבְנוֹת יַעֲנָה:

**שולל** - משתגע כשוטה בתמהון לב כמו אשתוללו אבירי לב (תהלים ע"ו, ו'), וסר מרע משתולל (ישעיהו נ"ט, ט"ו) והתי"ו היא באה לשמש בתיבה בלשון מתפעל ונתפעל וכן הילוך תיבה שתחילת יסודה שי"ן או סמ"ך כשבאו עליו תי"ו בלשון מתפעל ונתפעל נכנסת תוך התיבה כמו משתולל אומר אני שהוא מלשון שוגג כמו לא תשלה אותי (מלכים ב ד', כ"ח), על השל (שמואל ב ו', ז'), די יאמר שלו (דניאל ג', כ"ט).

(ט) כִּי אֲנוּשָׁה מַכּוֹתֶיהָ כִּי־בָאָה עַד־יְהוּדָה נָגַע עַד־שַׁעַר עַמִּי עַד־יְרוּשָׁלִָם:

**כי אנושה מכותיה** - כי חולה היא במכותיה כמו ויאנש (שמואל ב י"ב, ט"ו).

(י) בְּגַת אַל־תַּגִּידוּ בָכֹו אַל־תִּבְכֹּוּ בְּבֵית לְעַפְרָה עָפָר [הִתְפַּלָּשִׁי] (התפלשתי):

**בגת אל תגידו** - פן ישמחו לנו פלשתים. **בבית לעפרה** - עפרת אבי העזרי (שופטים ו':כ"ד). **עפר התפלשי** - לשון נופל על הלשון, וכן יושבת שפיר עריה בשת (מיכה א', י"א), וכן לא יצאה יושבת צאנן (מיכה א', י"א), כולם לפי שם העיר לשון הקינה התפלשי התגלגלי פתרונו לפי עניינו התעפרי.

(יא) עִבְרִ֥י לָכֶ֛ם יוֹשֶׁ֥בֶת שָׁפִ֖יר עֶרְיָ֣ה־בֹ֑שֶׁת לֹ֣א יָצְאָ֔ה יוֹשֶׁ֥בֶת צַאֲנָ֖ן מִסְפֵּ֣ד בֵּֽית־הָאֵ֑צֶל יִקַּ֥ח מִכֶּ֖ם עָמְדָּתֽוֹ׃

**עברי לכם** - התחיל בלשון יחידות נקבה כמדבר אל כנסיה העיר כמו שנאמר יושבת שפיר כולם בשם כנסיה אחת ואמר לכם כמדבר אל הרבים שהרי לרבים הוא אומר. **יושבת שפיר** - שם העיר. **עריה בשת** - גלויה בית הבשת כאשר נקראת שפיר שהוא שם נפל היוצא מרחמה של אשה. **לא יצאה יושבת צאנן** - לא יפקון משזבין יתבי צאנן. **מספד בית האצל יקח מכם עמדתו** - המספד שגרמתם לנגזלים שאתם גוזלים נחלתו כדי להגיש בית בבית שדה בשדה (ישעיהו ה', ח') זה אצל זה הוא יקח מכם עמדתו מעמד הבניינים שבנית' והעמדתם על נחלתם, בית האצל איוטמנט בלעז.

(יב) כִּֽי־חָלָ֥ה לְטוֹב֙ יוֹשֶׁ֣בֶת מָר֔וֹת כִּֽי־יָרַ֥ד רָעָ֖ה מֵאֵ֣ת יְהוָ֑ה לְשַׁ֥עַר יְרוּשָׁלָֽ͏ִם׃

**כי חלה לטוב** - כי קיותה לטובה אותה היושבת בשלוותה וממרה ע"פ הנביאים. **כי ירד רע** - הרי כי זה משמש בלשון אלא היא חלה לטוב אבל מפני מרותה ירד לה רע.

(יג) רְתֹ֥ם הַמֶּרְכָּבָ֖ה לָרֶ֑כֶשׁ יוֹשֶׁ֣בֶת לָכִ֔ישׁ רֵאשִׁ֥ית חַטָּ֖את הִ֣יא לְבַת־צִיּ֑וֹן כִּֽי־בָ֥ךְ נִמְצְא֖וּ פִּשְׁעֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃

**רתום המרכבה לרכש** - אסרו המרכבה לרכש שהוא קל לרוץ ותברחו ואמר דונש שהוא לשון ערבי.

(יד) לָכֵ֗ן תִּתְּנִ֛י שִׁלּוּחִ֖ים עַל־מוֹרֶ֣שֶׁת גַּ֑ת בָּתֵּ֤י אַכְזִיב֙ לְאַכְזָ֔ב לְמַלְכֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃

**לכן תתני שלוחים על מורשת גת** - על אשר תתני שלוחים על מלכות דוד אשר הוריש אתכם גת כענין שנאמר: ויקח דוד את גת מיד פלשתים (דברי הימים א י"ח, א') ואתם מואסים בו כמו שנאמר יען אשר מאס העם הזה את מי השלוח וגו' (ישעיהו ח', ו') לפיכך בתי אכזיב שהיתה מארץ יהודה ונמשכו אחר פקח בן רמליהו סופן להיות לאכזב למלכי ישראל שיהרג פקח בן רמליהו ויכזבו הנסמכים עליו ובימי אחז נתנבאת נבואה זו. **לכן תתני שלוחים** - פי' לכן כמו על אשר כמו על כן תטעי נטעי נעמנים (ישעיהו י"ז, י') על אשר נטעתיך נטעי נעמנים ואת נהפכת לזמורות זר. **בתי אכזיב לאכזב** - לשון נופל על הלשון מאגדת חלק למדתי מדרש מקרא זה כך.

(טו) עֹ֚ד הַיֹּרֵ֣שׁ אָבִ֔י לָ֖ךְ יוֹשֶׁ֣בֶת מָרֵשָׁ֑ה עַד־עֲדֻלָּ֥ם יָבֹ֖וא כְּבֹ֥וד יִשְׂרָאֵֽל׃

**עוד היורש אביא לך** - אויבים שיורישו אותך את היושבת במרשה, יורש למרשה לשון נופל על הלשון. **עד עדולם** - שהוא לפני' מן הגבול יסוג אחור ויבא כבוד ישראל שיכבשו האויבים מגבולם עד עדולם. כן ת"י עד עדולם ייתון בתחום ארעא דישראל. ומדרש אגדה שמעתיו משמו של רבי מנחם עוד היורש אביא לך ראוים היו בני עילם לירש את ארץ ישראל שהוא היה בכור לבני שם ובשביל אהבת אבותיכם הסיבותיה לבני ארפכשד עתה אביא את כשדים ואת בני עילם עליהם.

(טז) קָרְחִ֥י וְגֹזִּ֖י עַל־בְּנֵ֣י תַעֲנוּגָ֑יִךְ הַרְחִ֤בִי קָרְחָתֵךְ֙ כַּנֶּ֔שֶׁר כִּֽי־גָלוּ֙ מִמֵּ֔ךְ׃

**קרחי** - ראשך. **וגוזי** - שערך כמו ויגז את ראשו (איוב א', כ') לשון תלישת שער. **כנשר** - כתרגומו כנשרא דנתרו גדפוהי דרך הנשר למרט רוב כנפיו.

# יום שישי // כ"ו שבט

## חומש – המישי פרשת תרומה

(א) {ששי} {ס} וְעָשִׂיתָ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אׇרְכּוֹ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רׇחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ:

**ועשית את המזבח וגו' ושלש אמות קומתו** - דברים ככתבן דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר: נאמר כאן: רבוע, ונאמר להלן בפנימי: רבוע, מה להלן גובהו פי שנים בארכו, אף כאן גובהו פי שנים בארכו, ומה אני מקיים: ושלש אמות קומתו? משפת סובב ולמעלה.

(ב) וְעָשִׂיתָ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ תִּהְיֶיןָ קַרְנֹתָיו וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת:

**ממנו תהיין קרנתיו** - שלא יעשם לבדם ויחברם בו. **וצפית אתו נחשת** - לכפר על עזות מצח, שנאמר: ומצחך נחושה (ישעיהו מ"ח, ד').

(ג) וְעָשִׂיתָ סִּירֹתָיו לְדַשְּׁנוֹ וְיָעָיו וּמִזְרְקֹתָיו וּמִזְלְגֹתָיו וּמַחְתֹּתָיו לְכָל־כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת:

**סירותיו** - כמו: יורות. **לדשנו** - להסיר דשנו לתוכם, והוא שתרגם אונקלוס: **למיספי** **קיטמיה** - לספות הדשן לתוכם. כי יש מלין בלשון עברית מלה אחת מתחלפת בפתרון, לשמש בניין וסתירה. כמו: ותשרש שרשיה (תהלים פ', י'), אויל משריש (איוב ה':ג'), וחילופו: ובכל תבואתי תשרש (איוב ל"א, י"ב). וכמוהו: בסעיפיה פוריה (ישעיהו י"ז, ו'), וחילופו: מסעף פארה (ישעיהו י', ל"ג) - מפשח סעיפיה. וכמוהו: וזה האחרון עצמו (ירמיהו נ', י"ז) - שבר עצמיו. וכמוהו: ויסקלוהו באבנים (מלכים א כ"א, י"ג), וחילופו: סקלו מאבן (ישעיהו ס"ב, י') - הסירו אבניה, וכן: ויעזקהו ויסקלהו (ישעיהו ה', ב'). אף כאן: לדשנו - להסיר דשנו, אֶשְׁצֶנְדֶּרֶיר. **ויעיו** - כתרגומו, מגריפות שנוטל בהן הדשן, והן כמין כסוי קדירה, והוא של מתכת דק ולו בית יד, ובלעז: וֶנְדִיל. **ומזרקותיו** - לקבל בהן דם הזבחים. **ומזלגותיו** - כמין אונקליות כפופין, ומכה בהן בבשר ונתחבין בו, ומהפכו בהן על גחלי המערכה שיהא ממהר שריפתן. ובלעז: קרוצינש, ובלשון חכמים: צינוריות. **ומחתותיו** - בית קיבול יש בהן ליטול בהן גחלים מן המזבח, לשאתם על מזבח הפנימי לקטרת. ועל שם חתייתם קרויין מחתות, כמו: לחתות אש (ישעיהו ל', י"ד), לשון שאיבת אש ממקומה, וכן: היחתה איש גחלים בחיקו (משלי ו', כ"ז). **לכל כליו** - כמו: כל כליו.

(ד) וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל־הָרֶשֶׁת אַרְבַּע טַבְּעֹת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו:

**מכבר** - לשון כברה, שקורין קְרִיבְלֵי, כמין לבוש עשו לו למזבח עשוי חורין חורין כמו רשת. ומקרא זה מסורס, וכן פתרונו: ועשית לו מכבר נחשת מעשה רשת.

(ה) וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְמָטָּה וְהָיְתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ:

**כרכב המזבח** - סובב, כל דבר המקיף סביב בעוגל קרוי כרכב, כמו ששנינו בהכל שוחטין (בבלי חולין כ"ה.): אילו הן גולמי כלי עץ, כל שעתיד לשוף לכרכב. והוא שעושין

חריצין עגולין בקרשי דופני התיבות וספסלי עץ, אף למזבח עשו חריץ סביבו בדופנו לנוי. והוא לסוף שש אמות של גובהו, כדברי האומר (בבלי זבחים נ"ט:): מה אני מקיים: שלש אמות קומתו (שמות כ"ז, א')? משפת סובב ולמעלה, אבל סובב להילוך הכהנים לא היה למזבח הנחשת, אלא על ראשו לפנים מקרנותיו. וכן שנינו בזבחים (בבלי זבחים ס"ב.): איזהו כרכב? בין קרן לקרן ולפנים מהן אמה של הילוך רגלי הכהנים, שתי אמות הללו קרויין כרכב. ודקדקנו שם, והכתיב: תחת כרכבו מלמטה (שמות ל"ח, ד')? למדנו שהכרכב בדפנו הוא, ולבוש המכבר תחתיו. ותירץ המתרץ: תרי כרכובי הוו - חד לנוי, וחד לכהנים דלא נשתרקו. זה שבדופן לנוי היה, ומתחתיו הלבישו המכבר, והגיע רחבו עד חצי המזבח, והוא היה סימן לחצי גובהו - להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים. וכנגדן עשו למזבח בית העולמים חגורת חוט הסיקרא באמצעו. וכבש שהיו עולין בו אף על פי שלא פירשו בעניין זה, כבר שמענו בפרשת מזבח אדמה תעשה לי (שמות כ', כ'): לא תעלה במעלות (שמות כ', כ"ב) - לא תעשה לו מעלות בכבש שלו אלא כבש חלק, למדנו שהיה לו כבש, כך שנינו במכילתא (מכילתא דרבי ישמעאל שמות כ', כ'). ומזבח אדמה הוא מזבח הנחשת, שהיו ממלאין חללו אדמה במקום חנייתן. והכבש היה בדרום המזבח מובדל מן המזבח מלא חוט השערה, ורגליו מגיעין עד אמה סמוך לקלעי החצר שבדרום, כדברי האומר: עשר אמות קומתו. ולדברי האומר: דברים ככתבן, שלש אמות קומתו, לא היה אורך הכבש אלא עשר אמות, כך מצאתי במשנת ארבעים ותשע מידות. וזה שהוא מובדל מן המזבח מלא החוט, במסכת זבחים (בבלי זבחים ס"ב:) למדנוה מן המקרא.

(ו) וְעָשִׂיתָ בַדִּים לַמִּזְבֵּחַ בַּדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת: (ז) וְהוּבָא אֶת־בַּדָּיו בַּטַּבָּעֹת וְהָיוּ הַבַּדִּים עַל־שְׁתֵּי צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּשְׂאֵת אֹתוֹ:

**בטבעות** - בארבע טבעות שנעשו למכבר.

(ח) נְבוּב לֻחֹת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר הֳרְאָה אֹתְךָ בָּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ:

**נבוב לוחות** - כתרגומו: חליל לוחין, לוח עצי שטים מכל צד, והחלל באמצע. ולא יהא כולו עץ אחד, שיהא עוביו חמש אמות על חמש אמות כמין סדן.

# תהלים - פרקים י"ח-כ"ב

## תניא – פרק ל'

עוד זאת ישים אל לבו לקיים מאמר רז"ל והוי שפל רוח בפני כל האדם. והוי באמת לאמיתו בפני כל האדם ממש אפי' בפני קל שבקלים. והיינו ע"פ מארז"ל אל תדין את חבירך עד שתגיע למקומו. כי מקומו גורם לו לחטוא להיות פרנסתו לילך בשוק כל היום ולהיות מיושבי קרנות ועיניו רואות כל התאוות והעין רואה והלב חומד ויצרו בוער כתנור בוערה מאופה כמ"ש בהושע הוא בוער כאש להבה וגו'. משא"כ מי שהולך בשוק מעט ורוב היום יושב בביתו וגם אם הולך כל היום בשוק יכול להיות שאינו מחומם כ"כ בטבעו כי אין היצר שוה בכל נפש יש שיצרו כו' כמ"ש במ"א. והנה באמת גם מי שהוא מחומם מאד בטבעו ופרנסתו היא להיות

מיושבי קרנות כל היום אין לו שום התנצלות על חטאיו ומיקרי רשע גמור על אשר אין פחד אלהי' לנגד עיניו. כי היה לו להתאפק ולמשול על רוח תאוותו שבלבו מפני פחד ה' הרואה כל מעשיו כמש"ל כי המוח שליט על הלב בתולדתו. והנה באמת שהיא מלחמה גדולה ועצומ' לשבור היצר הבוער כאש להבה מפני פחד ה' וכמו נסיון ממש. והלכך צריך כל אדם לפי מה שהוא מקומו ומדרגתו בעבודת ה' לשקול ולבחון בעצמו אם הוא עובד ה' בערך ובחי' מלחמה עצומה כזו ונסיון כזה בבחי' ועשה טוב כגון בעבודת התפלה בכוונה לשפוך נפשו לפני ה' בכל כחו ממש עד מיצוי הנפש ולהלחם עם גופו ונפש הבהמית שבו המונעים הכוונה במלחמה עצומה ולבטשם ולכתתם כעפר קודם התפלה שחרית וערבית מדי יום ביום וגם בשעת התפלה לייגע עצמו ביגיעת נפש ויגיעת בשר כמ"ש לקמן באריכות.

# נ"ך יומי - מיכה פרק ב'

(א) {ס} הָוֹי חֹשְׁבֵי־אָוֶן וּפֹעֲלֵי רָע עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם בְּאוֹר הַבֹּקֶר יַעֲשׂוּהָ כִּי יֶשׁ־לְאֵל יָדָם:

**ופעלי רע על משכבותם** - כל הלילה גומרים בלבם איך יעשו הרעה לבקר.

(ב) וְחָמְדוּ שָׂדוֹת וְגָזָלוּ וּבָתִּים וְנָשָׂאוּ וְעָשְׁקוּ גֶּבֶר וּבֵיתוֹ וְאִישׁ וְנַחֲלָתוֹ:

**ובתים ונשאו** - מוסב על וחמדו חומדים בתים. **ונשאו** - כמו ולקחו.

(ג) {ס} לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי חֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת רָעָה אֲשֶׁר לֹא־תָמִישׁוּ מִשָּׁם צַוְּארֹתֵיכֶם וְלֹא תֵלְכוּ רוֹמָה כִּי עֵת רָעָה הִיא:

**ולא תלכו רומה** - ולא תהכון בקומה זקופה.

(ד) בַּיּוֹם הַהוּא יִשָּׂא עֲלֵיכֶם מָשָׁל וְנָהָה נְהִי נֶהְיָהּ אָמַר שָׁדוֹד נְשַׁדֵּנוּ חֵלֶק עַמִּי יָמִיר אֵיךְ יָמִישׁ לִי לְשׁוֹבֵב שָׂדֵינוּ יְחַלֵּק:

**ונהה נהי נהיה** - ונהה לשון עתיד כמו ועשה ופנה ונהה המקונן ואמר נהי נהיה בעולם ומהו הנהי אשר נהיה אמר שדוד נשדונו אויבינו שדדונו ולשון נשדנו שכתב בו נו"ן בתחילה ולא כתב שדונו מפני שבא לשמש שני לשונות לשון נפעלנו ולשון פעלנו אילו כתב נשדנו היה הלשון מוסב על הנשדדים ולא אל השודדים ואם כתב שדונו היה מוסב אל השודדים ולא לנשדדים עכשיו מוסב לשניהם נתננו ביד אשר שדונו ובלעז שומיר דימשטיורא נשוט. דבר אחר: נשדונו אנחנו גרמנו לעצמינו ששדדונו. **חלק עמי ימיר** - נחלת חלק עמי נחלף לאויב. **איך ימיש לי לשובב שדינו יחלק** - איך יסור אלי עוד להשיב לנו שדותינו אשר יחלק אותם האויב הזה לו איך אפשר לשובב' עוד לי כל אלה

דברי המקונן ונושא המשל איך ימיש לי קומ"א שדיטורנר"א אמו"י כמו סורה אלי (שופטים ד':י"ח) ויסור אליו.

(ה) לָכֵן לְאֹ־יִהְיֶה לְךָ֙ מַשְׁלִ֣יךְ חֶ֔בֶל בִּגּוֹרָ֖ל בִּקְהַ֣ל יְהוָֹ֑ה׃

**משליך חבל** - חולק נחלה שכן דרך לחלק נחלה בחבל המדה.

(ו) אַל־תַּטִּפוּ֙ יַטִּיפ֔וּן לְאֹ־יַטִּפ֥וּ לָאֵ֖לֶּה לֹ֣א יִסַּ֑ג כְּלִמּֽוֹת׃

**אל תטיפו יטיפון** - אל תנבאו להוכיחם לכם הנביאים אני אומר אשר תטיפו תמיד. **לא יסג כלמות** - פן ישיגון אתכם כלימות מאתם כענין שנאמר אל תוכח לץ (משלי ט', ח'), כל טיף לשון נבואה כמו ולא תטיף על בית ישחק (עמוס ז', ט"ז), והטף אל דרום (יחזקאל כ"א, ב').

(ז) הֶאָמ֣וּר בֵּית־יַעֲקֹ֗ב הֲקָצַ֤ר רוּחַ֙ יְהוָ֔ה אִם־אֵ֖לֶּה מַעֲלָלָ֑יו הֲלֹ֤וא דְבָרַי֙ יֵיטִ֣יבוּ עִם־הַיָּשָׁ֔ר הֹלֵֽךְ׃

**האמור בית יעקב** - הזאת יאמרו בית יעקב כששומעים את הרעה אשר נביאי מתנבאים להם. **הקצר רוח י"י** - שמא אין יכולת עתה לפניו להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים הראשונים. **אם אלה מעלליו** - כלומר להרע. **הלא דברי ייטיבו עם הישר הולך** - אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב לו.

(ח) וְאֶתְמ֣וֹל עַמִּי֮ לְאוֹיֵב֒ יְקוֹמֵ֗ם מִמָּח֙וּל שַׂלְמָ֔ה אֶדֶר֙ תַּפְשִׁטוּן֙ מֵעֹבְרִ֣ים בֶּ֔טַח שׁוּבֵ֖י מִלְחָמָֽה׃

**ואתמול עמי לאויב יקומם** - המקרא מחובר לשל מעלה הימנו אני טוב ומטיב אני ואת הדבר אשר למולו ובעבורו עמי אותו יקומם לאויב לו. **ממול שלמה אדר תפשיטון** - כנגד אשר אתם גוזלים השלמה ולבוש תפארת ומפשיטים מעל כל העוברים עליכם בדרך. **מעוברים בטח שובי מלחמה** - ממה שהיו סבורין להיות עוברין בטח הם נהפכו להיות שובי מלחמה כבני אדם השבים מן המלחמה חסירי מבגדים ומזון שלקחו אויביהם מה שעליהם, שובי כמו סורי הגפן נכריה (ירמיהו ב', כ"א) נוגי ממועד (צפניה ג', י"ח).

(ט) נְשֵׁ֣י עַמִּי֮ תְּגָרְשׁוּן֒ מִבֵּ֣ית תַּעֲנֻגֶ֔יהָ מֵעַ֥ל עֹלֶלֶ֖יהָ תְּקַחְוּ֥ הֲדָרִ֖י לְעוֹלָֽם׃

**נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה** - שאתם הורגים את בעליהן והן יושבות אלמנו' או לפי שאתם נוטלין את ממון בעליהם והם יושבים ומצירים ואין משמחין את נשותיהן. **תקחו הדרי** - הדר הוד ועושר שנתתי להם.

(י) קוּמוּ֙ וּלְכ֔וּ כִּ֥י לֹא־זֹ֖את הַמְּנוּחָ֑ה בַּעֲב֤וּר טָמְאָה֙ תְּחַבֵּ֔ל וְחֶ֖בֶל נִמְרֵֽץ׃

**קומו ולכו כי לא זאת המנוחה** - קומו וגלו מן הארץ כי לא כדרך זו נתתיה לכם למנוחה. **בעבור טמאה תחבל וחבל נמרץ** - כי למען טמא אותה היא עוש' חבורת חבלי רשעים, תחבל לשון אגודות כמו חבל נביאים (שמואל א י', ה') חבלי רשעים (תהלים קי"ט,

ס"א) וכן ת"י מסתיעין עלה לשון סיעה. **וחבל נמרץ** - ובעת אגודתם כבר נועצו ביניהם ופירשו למה הם מתחברים. **נמרץ** - דבר מפורש באר היטב כמו מה נמרצו אמרי (איוב ו', כ"ה), מה ימריצך (איוב ט"ז, ג'), קללה נמרצת (מלכים א ב', ח').

(יא) לוּ־אִ֥ישׁ הֹלֵ֖ךְ רוּחַ֙ וְשֶׁ֣קֶר כִּזֵּ֔ב אַטֵּ֥ף לְךָ֖ לַ֣יִן וְלַשֵּׁכָ֑ר וְהָיָ֕ה מַטִּ֥יף הָעָ֖ם הַזֶּֽה׃

**לו איש הולך רוח** - לו מוצאים איש הולך רוח איש שקר מתנבא להם שישתכרו ביין ובשכר הוא יהיה נביא מקובל לעם הזה.

(יב) אָסֹ֤ף אֶאֱסֹף֙ יַעֲקֹ֣ב כֻּלְּךָ֔ קַבֵּ֥ץ אֲקַבֵּ֖ץ שְׁאֵרִ֣ית יִשְׂרָאֵ֑ל יַחַ֤ד אֲשִׁימֶנּוּ֙ כְּצֹ֣אן בָּצְרָ֔ה כְּעֵדֶר֙ בְּתוֹךְ֣ דִּבְרֹ֔ו תְּהִימֶ֖נָה מֵאָדָֽם׃

**אסוף אאסוף** - עוד ימים באים ואקבץ אתכם. **כצאן בצרה** - כצאן רבה הנתונה במבצרי גדרות צאן. **בתוך הדברו** - ת"י כעדרא בגו דירא מקום שהוא מתנהג שם וכן ורעו כבשים כדברם (ישעיהו ה':י"ז). **תהימנה מאדם** - תהיינה הערים הומיות מרוב אדם אשר בקרבה.

(יג) עָלָ֤ה הַפֹּרֵץ֙ לִפְנֵיהֶ֔ם פָּרְצ֥וּ וַיַּעֲבֹ֖רוּ שַׁ֣עַר וַיֵּצְא֣וּ בֹ֑ו וַיַּעֲבָ֤ר מַלְכָּם֙ לִפְנֵיהֶ֔ם וַיהוָ֖ה בְּרֹאשָֽׁם׃

**עלה הפורץ** - מושיעם הפורץ גדרת סירים ומסוכות חדקים ליישר לפניהם הדרך.

# שבת קודש // כ"ז שבט // פרשת תרומה

## הומש - שביעי פרשת תרומה

(ט) {שביעי} {ס} וְעָשִׂיתָ אֶת חֲצַר הַמִּשְׁכָּן לִפְאַת נֶגֶב־תֵּימָנָה קְלָעִים לֵחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה בָאַמָּה אֹרֶךְ לַפֵּאָה הָאֶחָת:

**קלעים** - עשויין כמין קלע ספינה נקבים נקבים, מעשה קליעה ולא מעשה ארג. ותרגומו: סרדין, כתרגומו של מכבר המתורגם: סרדא, לפי שהן מנוקבין ככברה. **לפאה האחת** - כל הרוח קרוי פאה.

(י) וְעַמֻּדָיו עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף:

**ועמודיו עשרים** - חמש אמות בין עמוד לעמוד. **ואדניהם** - של עמודים, **נחשת**. האדנים יושבין על הארץ, והעמודים תקועין לתוכן. היה עושה כמין קונטסין שקורין פַּלְשְׁ, ארכו ששה טפחים, ורחבו שלשה, וטבעת נחשת קבועה בו באמצעו. וכורך שפת הקלע סביבו במיתרים כנגד כל עמוד ועמוד, ותולה הקונטס דרך טבעתו באונקלי שבעמוד, העשוי כמין וָו, ראשו זקוף למעלה, וראשו אחד תקוע בעמוד, כאותן שעושין להציב דלתות שקורין גונץ, ורוחב הקלע תלוי למטה, והוא קומת מחיצות החצר. **ווי העמודים** - הן האונקליות. **וחשוקיהם** - מוקפין היו העמודים בחוטי **כסף** סביב. ואיני יודע אם על פני כולן, אם בראשן, אם באמצען, אך אני יודע שהחישוק לשון חגורה, שכך מצינו בפילגש בגבעה: ועמו צמד חמורים חבושים (שופטים י"ט, י') - חשוקין, תרגומו.

(יא) וְכֵן לִפְאַת צָפוֹן בָּאֹרֶךְ קְלָעִים מֵאָה אֹרֶךְ וְעַמֻּדָו עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: (יב) וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת־יָם קְלָעִים חֲמִשִּׁים אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם עֲשָׂרֶה: (יג) וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה:

**לפאת קדמה מזרחה** - פני המזרח. קדם - לשון פנים, אחור - לשון אחוריים. לפיכך מזרח קרוי קדם שהוא פנים, ומערב קרוי אחור. כמה דאת אמר: הים האחרון (דברים י"א, כ"ד) - ימא מערבאה. **חמשים אמה** - אותן חמשים לא היו סתומים כולם בקלעים לפי ששם הפתח, אלא חמש עשרה אמה קלעים לכתף הפתח מיכאן, וכן לכתף הפתח השינית, נשאר רחב חלל הפתח בנתים עשרים אמה, וזה שנאמר: ולשער החצר מסך עשרים אמה (שמות כ"ז:ט"ז), ווילון להסך כנגד עשרים אמה אורך ברחב הפתח.

(יד) וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה קְלָעִים לַכָּתֵף עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה:

**עמודיהם שלשה** - חמש אמות בין עמוד לעמוד, מעמוד שבראש הדרום העומד במקצוע דרומית מזרחית עד עמוד שהוא מן השלשה שבמזרח חמש אמות, וממנו לשיני חמש ומן השיני לשלישי חמש וכן לכתף השינית, וארבעה עמודין למסך, הרי עשרה עמודין למזרח כנגד עשרה למערב.

(טו) וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קְלָעִים עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: (טז) וּלְשַׁעַר הֶחָצֵר מָסָךְ | עֶשְׂרִים אַמָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם עַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה: (יז) {מפטיר} כָּל־עַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף וָוֵיהֶם כֶּסֶף וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת:

**כל עמודי החצר סביב** וגו' - לפי שלא פירש ווין וחשוקים ואדני נחשת אלא לצפון ודרום, אבל מזרח ומערב לא נאמר: ווין וחשוקים ואדני נחשת, לכך בא ולימד כאן.

(יח) אֹרֶךְ הֶחָצֵר מֵאָה בָאַמָּה וְרֹחַב | חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְקוֹמָה חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת:

**ארך החצר** - הצפון והדרום, שמן המזרח למערב מאה באמה. **ורחב חמשים בחמשים** - חצר שבמזרח הייתה מרובעת חמשים על חמשים. שהמשכן ארכו שלשים ורחבו עשר, העמיד מזרח פתחו בשפת חמשים החיצונים של אורך החצר, נמצא כולו בחמשים הפנימיים, וכלה ארכו לסוף שלשים, נמצאו עשרים אמה ריוח לאחוריו בין הקלעים שבמערב ליריעות של אחורי המשכן. ורחב המשכן עשר אמות באמצע רחב החצר, נמצאו לו עשרים אמה ריוח לצפון ולדרום מן קלעי החצר ליריעות המשכן, וכן למערב, וחמשים על חמשים חצר לפניו. [עובי הכתלים אוכל אמה לכל צד, והוא בכלל העשרים של כל רוח.] **וקומה חמש אמות** - גובה מחיצות החצר, והוא רחב הקלעים. **ואדניהם נחשת** - להביא אדני המסך, שלא תאמר: לא נאמרו אדני נחשת אלא לעמודי הקלעים, אבל אדני המסך של מין אחר הן, כך נראה בעיני שלכך חזר ושנאו.

(יט) לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכָל עֲבֹדָתוֹ וְכָל־יִתֵדֹתָיו וְכָל־יִתְדֹת הֶחָצֵר נְחֹשֶׁת:

**לכל כלי המשכן** - שהיו צריכין לו להקמתו ולהורדתו, כגון: מקבות לתקוע יתידות ועמודים. **יתידות** - כמין נגרי נחשת, עשוין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתרים סביב סביב בשיפוליהן, כדי שלא תהא הרוח מגביהן. ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלוין וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח. [ואומר אני ששמן מוכיח עליהן שהן תקועין בארץ, לכך נקראו יתידות. ומקרא מסייעני: אהל בל יצען, בל יסע יתידותיו לנצח (ישעיהו ל"ג, כ').] (סיום) חסלת ויקחו.

# תהלים - פרקים כ"ג-כ"ה

## תניא - פרק ל'

וכל שלא הגיע לידי מדה זו להלחם עם גופו מלחמה עצומה כזו עדיין לא הגיע לבחי' וערך מלחמת היצר הבוער כאש להבה להיות נכנע ונשבר מפני פחד ה'. וכן בענין ברכת המזון וכל ברכת הנהנין והמצות בכונה ואצ"ל כונת המצות לשמן. וכן בענין עסק לימוד התורה ללמוד הרבה יותר מחפצו ורצונו לפי טבעו ורגילותו ע"י מלחמה עצומה עם גופו. כי הלומד מעט יותר מטבעו ה"ז מלחמה קטנה ואין לה ערך ודמיון עם מלחמת היצר הבוער כאש דמקרי רשע גמור אם אינו מנצח יצרו להיות נכנע ונשבר מפני ה'. ומה

לי בחי' סור מרע ומה לי בחי' ועשה טוב הכל היא מצות המלך הקדוש יחיד ומיוחד ב"ה. וכן בשאר מצות ובפרט בדבר שבממון כמו עבודת הצדקה וכה"ג. ואפי' בבחי' סור מרע יכול כל איש משכיל למצוא בנפשו שאינו סר לגמרי מהרע בכל מכל כל במקום שצריך למלחמה עצומה כערך הנ"ל ואפי' פחות מערך הנ"ל כגון להפסיק באמצע שיחה נאה או סיפור בגנות חבירו ואפי' גנאי קטן וקל מאד אף שהוא אמת ואפי' כדי לנקות עצמו כנודע מהא דאר"ש לאביו רבינו הקדוש לאו אנא כתבי' אלא יהודא חייטא כתביה וא"ל כלך מלה"ר [ע"ש בגמרא רפ"י דב"ב]. וכה"ג כמה מילי דשכיחי טובא ובפרט בענין לקדש עצמו במותר לו שהוא מדאוריית' כמ"ש קדושים תהיו וגו' והתקדשתם וגו'. וגם ד"ס חמורים מד"ת וכו'. אלא שכל אלו וכיוצא בהן הן מעוונות שהאדם דש בעקביו וגם נעשו כהיתר מחמת שעבר ושנה וכו'. אבל באמת אם הוא יודע ספר ומחזיק בתורת ה' וקרבת אלקי' יחפץ גדול עונו מנשוא ואשמתו גדלה בכפלי כפליים במה שאינו נלחם ומתגבר על יצרו בערך ובחי' מלחמה עצומה הנ"ל מאשמת קל שבקלים מיושבי קרנות הרחוקים מה' ותורתו ואין אשמתם גדולה כ"כ במה שאינם כובשים יצרם הבוער כאש להבה מפני פחד ה' המבין ומביט אל כל מעשיהם כאשמת כל הקרב הקרב אל ה' ואל תורתו ועבודתו וכמשארז"ל גבי אחר שידע בכבודי וכו' ולכן ארז"ל על ע"ה שזדונות נעשו להם כשגגות:

# נ"ך יומי - עובדיה א'

(א) חֲזוֹן עֹבַדְיָה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֶאֱדוֹם שְׁמוּעָה שָׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שֻׁלָּח קוּמוּ וְנָקוּמָה עָלֶיהָ לַמִּלְחָמָה:

**חזון עובדיה** - מאי שנא עובדיה לאדום ולא ניבא נבואה אחרת אמרו חכמי' עובדיה גר אדומי היה אמר הקב"ה מהם ובהם אביא עליהם יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם ויפרע מעשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורבקה ולא למד ממעשיהם.

(ב) הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד:

**הנה קטן נתתיך** - כלפי שקראו אביו בנו הגדול ואמו בנה הגדול, אמר הקב"ה: לפני קטן הוא. רבותינו דרשו (בבלי עבודה זרה י'.): קטן שלא היה להם לא כתב ולא לשון. **בזוי** - שלא היו מעמידין מלך בן מלך.

(ג) זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי־סֶלַע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ:

**שוכני בחגוי סלע** - סומך על משענת אבותיו אברהם ויצחק והם לא יועילו לו. **חגוי** - כמו והיתה אדמת יהודה למצרים לחגא (ישעיהו י"ט, י"ז) ברייטיינ"א בלעז. ואל תתמה על וי"ו של חגוי שהיא כוי"ו של קצוי (תהלים ס"ה, ו') וכוי"ו של כמטחוי (בראשית כ"א, ט"ז) שאין יסוד בתיבה אלא טי"ת וחי"ת.

(ד) אִם־תַּגְבִּיהַ כַּנֶּשֶׁר וְאִם־בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם־יְיָ: (ה) אִם־גַּנָּבִים בָּאוּ־לְךָ אִם־שׁוֹדְדֵי לַיְלָה אֵיךְ נִדְמֵיתָה הֲלוֹא יִגְנְבוּ דַּיָּם אִם־בְּצָרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא יַשְׁאִירוּ עֹלֵלוֹת:

**באו לך** - עליך. **איך נדמיתה** - למה נרדמתה דומם עד שגנבו כל רצונם. **הלא בוצרים ישאירו עוללות** - ואלה לא ישאירו לך כלום כי יחפשוך ויגלו וידרשו מצפוניך.

(ו) אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו:

**נבעו** - תרגום יונתן איתגליין ולשון ארמית נבעו נתבקשו וכן אם תבעיון בעיו (ישעיהו כ"א, י"ב).

(ז) עַד־הַגְּבוּל שִׁלְּחוּךָ כָּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ הִשִּׁיאוּךָ יָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֻמֶּךָ לַחְמְךָ יָשִׂימוּ מָזוֹר תַּחְתֶּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ:

**עד הגבול שלחוך** - אותם שהבטיחוך לעזרה באו עמך ולווך עד גבול ארצך עד הספר ששם באו עליך למלחמה ובזאת השיאוך והצליחו. **יכלו לך** - לפתותך לצאת ושבו מאחריך. **לחמך ישימו מזור תחתיך** - אף מאכלך שם לך אחיך יעקב למזור שנתן לך לחם ונזיד עדשים (בראשית כ"ה, ל"ד) ועל ידו בזית הבכורה. **מזור** - חולי.

(ח) הֲלֹוא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְיָ וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו: (ט) וְחַתּוּ גִבּוֹרֶיךָ תֵּימָן לְמַעַן יִכָּרֵת־אִישׁ מֵהַר עֵשָׂו מִקָּטֶל:

**וחתו גבוריך תימן** - יחתו ויפחדו לנוס אל ארץ הדרום. ויונתן תרגם: ויתברון גברך יתבי ארעא דרומא. **למען יכרת** - כל איש גבור. **מהר עשו מקטל** - מרוב הרג שיבא עליכם.

(י) מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ בוּשָׁה וְנִכְרַתָּ לְעוֹלָם:

**מחמס אחיך יעקב** - בשביל חמס שעשית ליעקב.

(יא) בְּיוֹם עָמְדְךָ מִנֶּגֶד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חֵילוֹ וְנָכְרִיִּם בָּאוּ שְׁעָרָו וְעַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם יַדּוּ גוֹרָל גַּם־אַתָּה כְּאַחַד מֵהֶם:

**ביום עמדך מנגד** - שלא באת לעזור לו. **גם אתה כאחד מהם** - מעלה אני עליך כאילו אתה מן הבאים עליהם.

(יב) וְאַל־תֵּרֶא בְיוֹם־אָחִיךָ בְּיוֹם נָכְרוֹ וְאַל־תִּשְׂמַח לִבְנֵי־יְהוּדָה בְּיוֹם אָבְדָם וְאַל־תַּגְדֵּל פְּיךָ בְּיוֹם צָרָה:

**ואל תרא ביום אחיך** - לא היה לך להביט ולעמוד מנגד. **ביום נכרו** - ביום הסגירו ביד אויב הוא הבבליים וכן הוא אומר בשאול נכר אותו אלהים בידי (שמואל א כ"ג, ז') - הסגיר אותו בידי.

(יג) אַל־תָּבוֹא בְשַׁעַר־עַמִּי בְּיוֹם אֵידָם אַל־תֵּרֶא גַם־אַתָּה בְּרָעָתוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ וְאַל־תִּשְׁלַחְנָה בְחֵילוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ:

**ואל תשלחנה בחילו** - אל תשלחנה ידך בנכסיו כן תרגם יונתן ומקרא קצר הוא וצריך להוסיף עליו ידך.

(יד) וְאַל־תַּעֲמֹד עַל־הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת־פְּלִיטָיו וְאַל־תַּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה:

**ואל תעמוד על הפרק** - מקום שהבורחים יוצאים דרך שם לימלט ובלשון לע"ז קוראים אותו טרו"ג. [אל תבא ואל תעמד - הקנטה היא. כדיי היה שלא לעשות לאחיך כן.]

(טו) כִּי־קָרוֹב יוֹם־יְיָ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ יֵעָשֶׂה לָּךְ גְּמֻלְךָ יָשׁוּב בְּרֹאשֶׁךָ: (טז) כִּי כַּאֲשֶׁר שְׁתִיתֶם עַל־הַר קָדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָּל־הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשָׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ:

**כאשר שתיתם על הר קדשי** - כמה דחדיתון על מחת טורא דקודשי. **ולעו** - כתרגומו ויסתלעמון לשון מהומה ושממון וטירוף דעת אישטורדישון בלעז.

(יז) וּבְהַר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְלֵיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ וְיָרְשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת מוֹרָשֵׁיהֶם:

**את מורשיהם** - נכסי עממיא דהוו מחסנין להון.

(יח) וְהָיָה בֵית־יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם וְלֹא־יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי יְיָ דִּבֵּר:

**כי י"י דבר** - והיכן דבר וירד מיעקב והאביד שריד וגו' (במדבר כ"ד:, "ט).

(יט) וְיָרְשׁוּ הַנֶּגֶב אֶת־הַר עֵשָׂו וְהַשְּׁפֵלָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וְיָרְשׁוּ אֶת־שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שֹׁמְרוֹן וּבִנְיָמִן אֶת־הַגִּלְעָד:

**וירשו הנגב** - ישראל שהיו יושבין בדרומה של ארץ ישראל ירשו את הר עשו שהוא במצר דרום ובני השפלה ירשו את ארץ פלשתים ואת הר אפרים ואת הר

שומרון. **ובנימין את הגלעד** - ובני מנשה שהיתה ארץ גלעד שלהם יפשטו להם מהלאה לגבולותיה של ארץ ישראל במזרחה.

(כ) וְגָלֻת הַחֵל־הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־כְּנַעֲנִים עַד־צָרְפַּת וְגָלֻת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּסְפָרַד יִרְשׁוּ אֵת עָרֵי הַנֶּגֶב:

**וגלות החל הזה** - תרגם יונתן עמא הדין, החל לשון חיל כמו ויבא ירושלמה בחיל כבד (ישעיהו ל"ו, ב') דרבשקה אלא שזה חסר יו"ד ויש עוד לפרש החל הזה גלות הגיא הזה. **לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת** - גלות אשר הוא מבני ישראל שגלו מעשרת השבטים לארץ כנענים עד צרפת. **וגלות ירושלים אשר בספרד** - שהם מבני יהודה אשר גלו לספרד הם ירשו את ערי הנגב שבדרומה של ארץ ישראל ואומרים הפותרים צרפת הוא המלכות הזה שקורין פרנצא בלעז ספרד תרגם יונתן אספמיא.

(כא) וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה:

**ועלו** - שרי ישראל מושיעים בהר ציון. **לשפוט את הר עשו** - ליפרע מהר עשו אשר עשו לישראל לשפוט יושטיצייר בלעז. **הר עשו** - י"ת כרכא רבא דעשו היא רומי. **והיתה לי"י המלוכה** - לימדך שאין מלכותו שלימה עד שיפרע מעשו הרשע.

# פרק משנה שבועי – פרשת תרומה

## זבחים פרק א'

(א) כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, בְּכָל זְמָן. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַחַטָּאת בָּאָה עַל חֵטְא, וְהָאָשָׁם בָּא עַל חֵטְא. מַה חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אַף הָאָשָׁם פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.

**כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן.** כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁחֲטָה עוֹלָה לְשֵׁם שְׁלָמִים. **כְּשֵׁרִים.** וְיִזְרֹק דָּמָן וְיַקְטִיר אֵמוּרֵיהֶן לִשְׁמָן. דִּבְקִדָּשָׁתַיְהוּ קַיְמוּ וְאָסוּר לְשַׁנּוֹיֵי בְּהוּ. **אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה.** וְצָרִיךְ לְהָבִיא אַחֵר לְחוֹבָתוֹ אוֹ לִנְדָרוֹ וְיִשְׁחָטֶנּוּ לִשְׁמוֹ. דְּאָמַר קְרָא: מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה' אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה (דברים כ"ג, כ"ד), אִם נְדָבָה אֵינוֹ נֶדֶר, וְאִם נֶדֶר אֵינוֹ נְדָבָה, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, אִם כְּמָה שֶׁנִּדַּרְתָּ עָשִׂיתָ, שֶׁנִּשְׁחַט לְשֵׁם נֶדֶר וּלְשֵׁם הַבְּעָלִים, יְהֵא נֶדֶר וְיֵצֵא הַבַּעַל יְדֵי חוֹבַת נִדְרוֹ. וְאִם לָאו, שֶׁלֹּא נִשְׁחַט הַזֶּבַח לְשֵׁם בְּעָלִים, יְהֵא נְדָבָה, כְּלוֹמַר כָּשֵׁר הוּא כְּאִלּוּ הֻבִיאוֹ לִנְדָבָה, אֲבָל לֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ, שֶׁלֹּא עָלָה לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. וְדַוְקָא קָרֵבַן יָחִיד שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעָלִים, אֲבָל קָרְבְּנוֹת צִבּוּר שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, עָלוּ לַצִּבּוּר לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה מוֹשַׁכְתָּן לְמַה שֶׁהֵן רְאוּיִין לוֹ. וְדַוְקָא כְּשֶׁשְּׁחָטָן בְּפֵרוּשׁ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אָז אָמְרִינַן דְּלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. אֲבָל שְׁחָטָן סְתָם, עָלוּ לַבְּעָלִים לְחוֹבָה. **חוּץ מִן הַפֶּסַח.** דְּבַפֶּסַח כְּתִיב: וְעָשִׂיתָ פֶּסַח (דברים ט"ז, א'), עַד שֶׁיְּהוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו לְשֵׁם פֶּסַח, וְעוֹד כְּתִיב: וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא (שמות י"ב, כ"ז), שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם פֶּסַח, וְהַנְהוּ תְּרֵי קְרָאֵי, חַד לִפְסֹל אִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְשֵׁם פֶּסַח, וְחַד לִפְסֹל אִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְשֵׁם בְּעָלִים. **וְחַטָּאת.** דִּבְחַטָּאת נַמִּי כְּתִיבִי תְּרֵי קְרָאֵי, כְּתִיב: וְשָׁחַט אוֹתָהּ לְחַטָּאת (ויקרא ד', ל"ג), שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָה לְשֵׁם חַטָּאת, וּכְתִיב: וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת (ויקרא ד', כ"ה), עַד שֶׁתְּהֵא קַבָּלַת הַדָּם וּזְרִיקָתוֹ לְשֵׁם חַטָּאת, וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן, עָלָיו וְלֹא עַל חֲבֵרוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁתְּהֵא לְשֵׁם בְּעָלִים, מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא, שֶׁתְּהֵא לְשֵׁם אוֹתוֹ הַחֵטְא. וְלֹא אֲמָרָן דְּחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פָּסוּל, אֶלָּא כְּשֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם קָדָשִׁים אֲחֵרִים, אֲבָל שָׁחַט לְשֵׁם חֻלִּין, כָּשֵׁר, וְלֹא עָלָה לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, דִּכְתִיב: וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (ויקרא כ"ב, ט"ו), קָדָשִׁים מְחַלְּלִין קָדָשִׁים, וְאֵין חֻלִּין מְחַלְּלִין קָדָשִׁים. **הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ.** פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ כָּל זְמַן שְׁחִיטָתוֹ, דְּהַיְנוּ מֵחֲצוֹת הַיּוֹם שֶׁל עֶרֶב פֶּסַח עַד הָעֶרֶב. אֲבָל קֹדֶם לָכֵן וְאַחַר מִכֵּן, קַיְמָא לָן פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שְׁלָמִים הָוֵי, וְכָל דִּינוֹ כִּשְׁלָמִים. **אַף הָאָשָׁם.** כְּדִמְפָרֵשׁ טַעֲמָא וְאָזֵיל, הַחַטָּאת בָּאָה עַל הַחֵטְא וְכוּ' וּכְתִיב כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם. וְרַבָּנָן סָבְרֵי, חַטָּאת דִּכְתִיב בֵּיהּ מְעוּטָא, פָּסוּל. אָשָׁם דְּלֹא כְתִיב בֵּיהּ מְעוּטָא, כָּשֵׁר. וְאִם תֹּאמַר, אָשָׁם נַמִּי כְּתִיב בֵּיהּ אָשָׁם הוּא, הַאי לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לְאַחַר הַקְטָרַת אֵמוּרִין, וְאִם בָּא לְמַעֵט שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ דְּפָסוּל, קֹדֶם הַקְטָרַת אֵמוּרִין הָיָה צָרִיךְ לְכָתְבוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

(ב) יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי אוֹמֵר, הַנִּשְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם חַטָּאת, פְּסוּלִים. שִׁמְעוֹן אֲחִי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, שְׁחָטָן לְשֵׁם גָּבוֹהַּ מֵהֶם, כְּשֵׁרִין. לְשֵׁם נָמוּךְ מֵהֶם, פְּסוּלִים. כֵּיצַד. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים קַלִּים, פְּסוּלִין. קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדְשֵׁי

קָדָשִׁים, כְּשֵׁרִין. הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם שְׁלָמִים, כְּשֵׁרִין. וּשְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם בְּכוֹר, לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, פְּסוּלִין.

**הַנִּשְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח.** כָּל שְׁאָר זְבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן לְשֵׁם פֶּסַח, פְּסוּלִים, וְכֵן שֶׁנִּזְבְּחוּ לְשֵׁם חַטָּאת בְּכָל זְמַן, פְּסוּלִים, כִּי הֵיכִי דְּאִינְהוּ פְּסוּלִים לְשֵׁם אֲחֵרִים. וּפָלִיג אַתַּנָּא קַמָּא דְּמַתְנִיתִין דְּאָמַר כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים. וְאָמַר אִיהוּ, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִשְׁחָטֵם לְשֵׁם פֶּסַח וְלֹא לְשֵׁם חַטָּאת. **שִׁמְעוֹן אֲחִי עֲזַרְיָה.** נִקְרָא כֵּן, עַל שֵׁם שֶׁעֲזַרְיָה עָסַק בִּפְרַקְמַטְיָא וְהָיָה מְסַפֵּק צָרְכֵי שִׁמְעוֹן אָחִיו שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיְּהֵא חֵלֶק לַעֲזַרְיָה בְּשִׂכַר תַּלְמוּדוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן. **שְׁחָטָן.** לִשְׁאָר זְבָחִים. **לִשֵּׁם גָּבוֹהַּ מֵהֶן.** כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל. כְּשֵׁרִים. **לִשֵּׁם נָמוּךְ מֵהֶן.** לְשֵׁם זֶבַח שֶׁהוּא פָּחוּת מֵהֶן בִּקְדֻשָּׁה. **פְּסוּלִים.** דִּכְתִיב: וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַה' (ויקרא כ"ב, ט"ו), בְּמוּתָם מֵהֶם אֵין מִתְחַלְּלִים, בְּנָמוּךְ מֵהֶם מִתְחַלְּלִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בָּן חוֹנִי, וְלֹא כְּשִׁמְעוֹן אֲחִי עֲזַרְיָה. **בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה.** נְמוּכִין מִשְּׁלָמִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁלָמִים טְעוּנִים מַתָּן אַרְבַּע, כְּלוֹמַר שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּסְמִיכָה וּנְסָכִים, וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְכוֹר וּבְמַעֲשֵׂר דְּדָמֶן טָעוּן מַתָּנָה אַחַת, וְאֵין סְמִיכָה וּנְסָכִים נוֹהֶגֶת בָּהֶן, וְלֹא תְּנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק.

(ג) הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בְשַׁחֲרִית בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר, כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר. בֶּן בְּתֵירָא פּוֹסֵל, כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בֵּין הָעַרְבָּיִם. אָמַר שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מְקֻבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים, בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים מִשּׁוּם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. וְלֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי אֶלָּא הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

**רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר.** דַּחֲשִׁיב לֵיהּ כְּפֶסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, הוֹאִיל וְאֵין זְמַנּוֹ עַד בֵּין הָעַרְבַּיִם. **בֶּן בְּתֵירָא פּוֹסֵל.** הוֹאִיל וּמִקְצָת הַיּוֹם רָאוּי הָיָה לֵיהּ כְּפֶסַח בִּזְמַנּוֹ. וַהֲלָכָה כְּבֶן בְּתֵירָא. **שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים.** לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁבִּישִׁיבָה אַחַת הָיוּ יוֹשְׁבִים וְכֻלָּן הוֹרוּ כְּאִישׁ אֶחָד, לְכָךְ תָּנֵי זָקֵן וְלֹא תָּנָא זְקֵנִים. **כָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִים.** אֲבָל עוֹלָה לֹא. **וְלֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי.** עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים לִפְסֹל חוּץ מִפֶּסַח וְחַטָּאת, אֶלָּא עוֹלָה.

(ד) הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, קִבֵּל, וְהִזָּה, וְזָרַק, שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, פְּסוּלִים. כֵּיצַד לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם שְׁלָמִים. שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, לְשֵׁם שְׁלָמִים וּלְשֵׁם הַפֶּסַח. שֶׁהַזֶּבַח נִפְסָל בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, בַּשְּׁחִיטָה וּבַקִּבּוּל וּבַהֶלּוּךְ וּבַזְּרִיקָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר בְּהֶלּוּךְ, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בִּשְׁחִיטָה וְשֶׁלֹּא בְקַבָּלָה וְשֶׁלֹּא בִּזְרִיקָה, אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בְּהֶלּוּךְ, שׁוֹחֵט בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ וְזוֹרֵק. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמְהַלֵּךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַלֵּךְ, הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַלֵּךְ, אֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת.

**קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק.** אוֹ אוֹ קָתָנֵי. שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ קִבֵּל הַדָּם בַּמִּזְרָק, אוֹ הוֹלִיךְ הַדָּם לַמִּזְבֵּחַ, אוֹ זָרַק. כָּל אַחַת מֵאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, בַּפֶּסַח וּבַחַטָּאת פָּסַל, וּבִשְׁאָר זְבָחִים, לֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. וַאֲפִלּוּ עָשָׂה אַחַת מֵאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת

הַלָּלוּ לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן יַחַד, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשָׁבָת לִשְׁמָן לְמַחֲשָׁבָת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשָׁבָת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן לְמַחֲשָׁבָת לִשְׁמָן, בְּכָל עִנְיָן פָּסוּל. **אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בְּהלּוּךְ.** הִלְכָךְ לָא חֲשִׁיבָא לְמִפְסַל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף עַל גַּב דְּאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בְּהִלּוּךְ, מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ, דַּעֲבוֹדָה שֶׁאֶפְשָׁר לְבַטְּלָהּ שְׁמָהּ עֲבוֹדָה, וְהוֹלָכַת הַדָּם עֲבוֹדָה הִיא, שֶׁהֲרֵי פְּסוּלָה בְּזָר, דִּכְתִיב וְשָׁחַט וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים, מִקַּבָּלָה וָאֵילָךְ מִצְוַת כְּהֻנָּה. **הַמְהַלֵּךְ בִּמְקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַלֵּךְ.** הוֹלָכָה זוֹ, מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ. כֵּיצַד, קִבְּלוֹ בַּחוּץ לְהַלָּן מִן הַמִּזְבֵּחַ וְהִכְנִיסוֹ בִּפְנִים, שֶׁקִּרְבוֹ לְצַד הַמִּזְבֵּחַ, זֶהוּ הִלּוּךְ שֶׁצָּרִיךְ לְהַלֵּךְ וּמַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ. קִבְּלוֹ בִּפְנִים סָמוּךְ לַמִּזְבֵּחַ וְהוֹצִיאוֹ לַחוּץ, זֶהוּ הִלּוּךְ שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ, וְאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ. חָזַר וְהִכְנִיסוֹ, זֶהוּ הִלּוּךְ הַצָּרִיךְ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְלֹא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

# השיעור השבועי - פרשת משפטים

# למה אתה תורם?...

**מעין גנים סדרה ג' - 'נקודה חסידית' בפרשת תרומה**

## נדיבות עליונה ונדיבות תחתונה

פרשתנו פותחת "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי"[א] ומזמינה להעמיק בהבנת נדיבות הלב המביאה את האדם להרים תרומה.

בכללות, את נדבת הלב אפשר לחלק לשני סוגים, בין אדם למקום ובין אדם לחברו: יש מי שלבו נודבו להרים תרומה ל'צרכי שמים', לעניני הקדש והמקדש, ובכך כביכול לתרום לה' עצמו - מתוך תודעת "כי ממך הכל ומידך נתנו לך"[ב] (כדברי דוד המלך עם הכנת-תרומת כל הנדרש לבנין בית המקדש). לעומתו, יש מי שלבו נודבו לתרום לנזקקים שצרכיהם עומדים לנגד עיניו ונוגעים ללבו - "הלוא פרֹס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערֹם וכִסיתו..."[ג].

פעמים רבות אלה שני סוגי מנטליות הפוכים - הנוטה "לפאר את בית הוי'"[ד], להרבות את כבוד המקדש ולעודד יהודים לבוא לעבוד את ה', מוצא פחות טעם בעזרה 'פשוטה' לעניים ונדכאים, ואילו הנוטה לתרום לצרכי העניים פחות מבין מדוע לתרום לבית כנסת וכיו"ב.

## "הנסתרֹת... והנגלֹת"

שני סוגי הנדיבות הם בבחינת "הנסתרֹת להוי' אלהינו" (י-ה שבשם) ו"והנגלֹת לנו ולבנינו"[ה] (וה שבשם):

בתרומה "להוי' אלהינו" אין צורך גלוי - בפשטות, ה' אינו זקוק למתנות האדם - ותכליתה העיקרית לבטא רחשי לב פנימיים של הכרת תודה והתמסרות לה'. לכן גם יש להקפיד בה על הכוונה הטהורה במסתרי הלב, "'לי' - לשמי" (כפירש"י ל"ויקחו לי תרומה" ו"ועשו לי מקדש"[ו]). וגם שכרה נסתר, שמור לעולם הבא.

לעומתה, התרומה לצרכי העניים עונה על צורך גלוי, ועל אף שמצד עבודת האדם יש לטהר גם את כוונת הלב, העיקר והתכלית הם 'שהעני יהיה שבע' (עד שבכגון דא המליצו בחסידות 'אחד המכוון ואחד שאינו מכוון ובלבד שירבה'[ז]). גם פירותיה של גמילות חסדים כזו גלויים ונאכלים בעולם הזה[ח].

---

[א] שמות כה, ב.
[ב] דהי"א כט, יד.
[ג] ישעיה נח, ז.
[ד] עזרא ז, כז.
[ה] דברים כט, כח.
[ו] שמות כה, ח.
[ז] ראה מגדל עז (מונדשיין) עמ' תכה (במאמר ר"ה מפאריטש בשם המגיד) והנסמן שם בהערה 2 (מריבוי מקורות בשם הבעש"ט).
[ח] פאה פ"א מ"א. תניא אגה"ק יז.

[אפשר להבחין כאן ביחס הקבוע אליו יש לשים לב בין י-ה ל-וה: מחד, שלמות שם הוי' היא רק כשהטוב והחסד מגיעים לעולם הזה. אם מסתפקים בשם י-ה בלבד "אין השם שלם"[ט] - כפעולת עמלק, המנסה למלוק בין ההכרה הפנימית לבין המימוש בעולם הזה - עבודת ה' ללא דאגה לצרכי הסובלים והנדכאים נמאסת. לאידך, וה לבדם אינם שם קדוש כלל - רחמים וצדק חברתי יכולים לנבוע מ'טוב חילוני', ללא כל מודעות אלקית.]

## תרומה לתורה

התכלית היא, כמובן, "ליחדא שם י-ה ב-וה ביחודא שלים" - לייחד את נדיבות הלב הפנימית-העליונה עם הפעולה הברוכה הניכרת בעולם הזה. שתי נדבות הלב שהוזכרו שייכות, במובהק, לשנים מעמודי העולם[י] - עמוד העבודה (עבודת הקדש והמקדש, המלווה ב"עבודה שבלב זו תפלה"[יא] בכוונה טהורה) ועמוד גמילות החסדים. הממוצע-המחבר בין שני העמודים האלה הוא עמוד התורה - בה עוסק האדם במוחו-פנימיותו ושואף ללמוד תורה "לשמה" (כעמוד העבודה) אך תכליתה להמשך מלמעלה למטה ולפסוק-לפעול במציאות התחתונה (כעמוד גמילות החסדים) - דעת ה' המחברת י-ה ל-וה. ואכן, בזהר[יב] נדרש כי תרומה היינו תורה שנתנה ל-מ יום ובלקיחתה "לי אתם לוקחים"[יג] - לוקחים את ה' ומגלים אותו בעולם.

ככל שמתקרבים לגאולה ניתן יותר להכיר כי דווקא הפצת התורה (ותרומת האמצעים הנדרשים לכך) כוללת ומחברת את שני הממדים: ככל שהעולם משופע יותר ברווחה גשמית, ניכר כי "אין עני אלא בדעת"[יד] וכי הצדקה העיקרית והאמתית היא מילוי צרכי הנפש - "לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי הוי'"[טו]. כיוצא בכך ביחס לכלל, ככל שהחוסן הבטחוני והכלכלי של עם ישראל בארצו איתנים יותר, ניכר כי המפתח לשימוש נכון בו - במובן הרוחני, כפשוטו, אך גם במובן הגשמי! - הוא דעת תורה שתכוון את מקבלי ההחלטות. ובעיקר, הגאולה האמתית והשלמה - הפתרון לכל הצרות, בגשמיות וברוחניות, ומימוש יעודו של עם ישראל - תלויה ב"לכשיפוצו מעינותיך חוצה"[טז] (כאשר הפצת המעינות היא גם הסגולה ה'נסתרת' לקירוב הגאולה וגם הפעולה הפשוטה והגלויה למימוש היעוד של "כי מלאה הארץ דעה את הוי'"[יז]).

## פירושי ה"נועם אלימלך"

לסיום, נסקור בקצרה את חמשת פירושי בעל הנעם אלימלך (שיום ההילולא שלו חל באדר) על פתיחת הפרשה, הממחישים מפנים שונות את חיבור העבודה הפנימית-הנסתרת עם המשכת שפע גלוי ותיקון העולם הזה (כדרכו תמיד ב"ספרן של צדיקים", לעסוק בעבודת הצדיקים הפנימית ובתפקידם להמשיך שפע לעולם). חמשת הפירושים מכוונים כנגד נרנח"י (שם הוי' עם קוש"י):

---

[ט] תנחומא כי תצא יא (ובכ"ד).

[י] אבות פ"א מ"ב.

[יא] ראה תענית ב, א.

[יב] ח"ג קעט, א (וראה תניא פמ"ז).

[יג] שמות רבה לג, ו.

[יד] נדרים מא, א.

[טו] עמוס ח, יא.

[טז] דברי המשיח לבעש"ט, כפי שכתבת באגרתו המפורסמת לגיסו - כש"ט (קה"ת) א.

[יז] ישעיה יא, ט (סיום-תכלית הרמב"ם, החותם את תיאור ביאת המשיח). ראה גם הקדמת ספרנו בעתה אחישנה.

**יחידה** (כתר): את תרומת המשכן יש ליטול מצדיקים נדיבי לב הרואים את עולמם בחייהם (כפי שהתקיים באבות[יח], החל מאברהם אבינו שנקרא "נדיב"[יט]) - כאלה הלוקחים לעולם הזה את התרומה-ההפרשה המיועדת לעולם הבא ומכניסים אותה במחשבותיהם הטהורות בעולם הזה (וממילא עובדים את ה' "שלא על מנת לקבל פרס"[כ], אותו הם טועמים כבר במצוותיהם בעולם הזה, ואין להם כל כוונה צדדית במצוות מלבד התמסרות מלאה לה').

**חיה** (חכמה): "'לי' - לשמי" היינו לימוד תורה לשמה. לימוד כזה, בו הלומד ממשיך חידוש תורה משרש נשמתו-שלו בתורה, יתכן רק כשישנו 'זיווג' בלימוד בין צדיק-זכר-משפיע לצדיק-נקבה-מקבל. דווקא השומע הוא נדיב הלב, "אשר נדב לבו לשמוע" לרב המלמד, ובכך מזכה אותו להיות "זכאה מאן דמליל על אודנין דשמעין"[כא] ולהמשיך חידוש תורה אמתי ממקורו.

**נשמה** (בינה): על ידי לימוד תורה לשמה ונדבת הלב לה' (הממשיכים מה"לי" אל ה"לשמי", מהכתר אל החכמה) מרים הצדיק את דיני העולם הזה להמתיקם בשרשם (באמא-בבינה, כנודע).

**רוח** (מדות): הצדיק העובד את ה' בהתמדה, יום-יום, בכל המדות-ההנהגות והנסיונות המשתנים - וממילא בכל מדות לבו - זוכה להתדבק בדעת ולהמשיך שפע לעולם "מאת כל איש אשר ידבנו לבו", דהיינו גם מצדיקי הדורות הקודמים (שהם בגדר נסתרים, שהרי הסתלקו מהעולם, ביחס לצדיק הגלוי העובד את ה' במציאות). הדברים מתאימים לעבודת כל שליח נאמן, שבעבודתו בהתמדה, "כננס על גבי ענק", זוכה להמשיך שפע לעולם מרבו-משלחו.

**נפש** (מלכות): ישנם צדיקים שעיקר עבודתם הוא מעשים טובים וצדיקים שעיקר עבודתם דבקות המחשבה. והנה, למרבית הפלא, על הראשונים נאמר "ויקחו לי תרומה" - במעשיהם הם פועלים תיקון השכינה בעליונים ("לי") - אך דווקא על האחרונים נאמר "מאת כל איש אשר ידבנו לבו [בדבקות המחשבה והלב] תקחו את תרומתי", בהשפעת "זהב וכסף ונחשת וגו'" למציאות ובתיקון העולם.

אם כן, כתר-כותרת הפירושים הוא-הוא חיבור העולם הבא הנסתר והעולם הזה הנגלה, ללא כל הפרש ביניהם; הפירושים באמצע מתייחסים לחיבור הנסתר והנגלה בהמשכת תורה, בהמתקת הדינים בשרשם והמשכת שפע מצדיקי הדורות הקודמים; וחותם הפירושים מדגיש שלתיקון עולם לא די בקיום מדוקדק של הצד המעשי והגלוי של התורה, והתכלית היא המשכה דווקא מהעבודה הפנימית והנסתרת ביותר, דבקות המחשבה, לתיקון העולם החיצוני.

---

[יח] ב"ב טז, ב.
[יט] חגיגה ג, א.
[כ] אבות פ"א מ"ג.
[כא] זהר ח"ב קפו, ב.

# לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת תרומה

## יום ראשון, כ"ח שבט

הרה"ק רַבִּי מְנַחֵם נָחוּם בהרה"ק ר' יוֹחָנָן מֵרַחְמִיסְטְרִיווְקָא (תרצ"ו)

הרה"ק רַבִּי מָרְדְּכַי בְּרַבִּי גְּדַלְיָה מֹשֶׁה גוֹלְדְמַן מִזְּוויעהל, בַּעַל 'יִקְרָא דְּמַלְכָּא' (תשל"ט)

## יום שני, כ"ט שבט

הרה"ק ר' חֲנַנְיָה־יוֹם־טוֹב־לִיפָּא בְּרַבִּי יְקוּתִיאֵל יְהוּדָה מִסִּיגוּט, בַּעַל 'קְדֻשַּׁת־יוֹם־טוֹב' (תרס"ד)

הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק יְרוּחָם בהג"ר יְהוֹשֻׁעַ יְהוּדָה לֵייב דִּיסְקִין (תרפ"ה)

הַגָּאוֹן רַבִּי נָתָן צְבִי ב"ר מֹשֶׁה פִּינְקֶל - הַסַּבָּא מִסְּלַבּוֹדְקָא (תרפ"ז)

## יום שלישי, ל' שבט

הגה"ק רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶּל ב"ר בָּרוּךְ בֶּנְדִּיט מִשְּׁקְלוֹב (תקפ"ז)

הרה"ק רַבִּי שְׁמוּאֵל אַבָּא בהרה"ק ר' בָּרוּךְ מִוִּיזְ'נִיץ הַגָּר מֵהוֹרוֹדַנְקָא (תרנ"ה)

הַגָּאוֹן רַבִּי יְרוּחָם פִּישֶׁל ב"ר אַרְיֵה צְבִי פֶּערְלָא (תרצ"ד)

## יום רביעי, א' אדר

רַבֵּינוּ אַבְרָהָם ב"ר מֵאִיר אִבֶּן עֶזְרָא (ד'תתקכ"ד)

רַבֵּינוּ שַׁבְּתַי ב"ר מֵאִיר כ"ץ - הַ'שַּׁ"ךְ' (תכ"ג)

רַבֵּינוּ רְפָאֵל עִמָּנוּאֵל ב"ר אַבְרָהָם חַי רִיקִי, בַּעַל 'מִשְׁנַת חֲסִידִים' וְ'הוֹן עָשִׁיר' (תק"ג)

הרה"ק רַבִּי בָּרוּךְ בהרה"ק ר' חַיִּים הַלְּבֶּרְשְׁטַאם מִגָּארְלִיץ (תרס"ו)

## יום חמישי, ב' אדר

הרה"ק רַבִּי אַהֲרֹן אַרְיֵה בהרה"ק ר' מֵאִיר מִפְּרֶמִישְׁלַאן (תקע"ג)

הרה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל בהרה"ק ר' אַבְרָהָם מָרְדְּכַי אַלְתֵּר מִגּוּר, בַּעַל 'בֵּית יִשְׂרָאֵל' (תשל"ז)

## יום שישי, ג' אדר

רַבֵּינוּ מָרְדְּכַי ב"ר אַבְרָהָם יָפֶה, בַּעַל הַ'לְּבוּשִׁים' (שע"ב)

הגה"ק רַבִּי אֱלִיָּהוּ דָּוִד ב"ר בִּנְיָמִין רַבִּינוֹבִיץ-תְּאוֹמִים מִירוּשָׁלַיִם, בַּעַל הָאַדֶּ"ת (תרס"ה)

## שבת קדש, ד' אדר

הרה"ק רַבִּי יְהוּדָה לֵייב בהרה"צ ר' יוֹסֵף - רַבִּי לֵייב שָׂרָה'ס (תקנ"א)

# הרה"ק רבי לייב שרה'ס - ד' אדר

## הובות ושדוכים

**רבי לייב שרה'ס** היה מהצדיקים המופלאים ביותר בחסידות. הוא נולד בשנת ה'ת"ץ, ונקרא כנראה על שם המהר"ל שהיה מצאצאיו. כינויו, שרה'ס, הוא על-שם אמו הצדקת שרה. בהיותה צעירה חמד אותה בן הפריץ המקומי, ומשנודע לה על כך התחתנה עוד באותו הלילה עם ר' יוסף, מלמד עני וזקן בא בימים. ביודעה שבעלה צדיק נסתר הוא, בקשה את ברכתו שתזכה ממנו לזרע קודש כמוהו, וכך זכתה לר' לייב. כשהיה ר' לייב כבן 15 זכה להתקבל בחום כתלמיד הבעש"ט, ובהמשך דבק ר' לייב במגיד ממזריטש. כל ימיו שוטט ר' לייב בעולם לתור אחר יהודים הנתונים בצרה ובשביה, ועוזר להם בדרכים פלאיות כקפיצת הדרך, ויכולתו לצוות על כל אדם, אפילו הפריץ העקשן והגאה ביותר, לפעול כפי שצווה עליו. נפטר ביום ד' אדר ב', תקנ"א.

***

תלמיד אחד רצה להיות מחבורתו של ר' לייב שרה'ס, וביקש כל הזמן מן החבריא שידברו עם ר' לייב בשבילו. ר' לייב דחה אותו שוב ושוב, ולבסוף אמר: אם אותו תלמיד מוכן למכור את כל נכסיו, ולהלוות לי את כספו לשנה – אזי מסכים אני שיהיה אחד מן החבריא. אותו תלמיד קבל את התנאי, מכר את כל רכושו והלווה את כל הכסף לר' לייב, ישב בבית המדרש ולמד עם תלמידי ר' לייב.

לאחר שנה, בא אליו ר' לייב עם חלק מן ההלוואה ואמר לו: תן לי את השטר המלא ותביא שטר חדש בהתאם לסכום שאני מחזיר לך עכשיו. בכסף הזה קנה בגדים מכובדים ושכור עגלה ועגלון, סע לעיר קוונא ותגיד לשדכן שם שאתה רוצה להשתדך עם פלונית. תן לו איזה מטבע בשכר טרחה ואחר כך תתגלגל.

אותו חסיד הגיע לעיירה ודיבר עם השדכן, ששמע וצחק: אותה פלונית היא יתומה יפה, עשירה מאוד וחכמה מאוד, ומנהלת בעצמה את כל עסקיה בעיר. לכן היא לא מצאה את חתנה עד היום. מי אתה לעומתה? החסיד הביא לשדכן מטבע מכובד ואמר לו: מה אכפת לך? נסה! הסכים השדכן, ובמוצאי שבת ניגש אל הבחורה ואמר לה: הגיע איזה יהודי, שאני אפילו לא מכיר אותו. אבל אני צריך להתפרנס והוא שילם לי הרבה כדי שאציע לך להשתדך איתו. עונה הבחורה: אנא ברר מי היהודי וחזור אלי.

השדכן, שהתפלא על שהיא לא דוחה אותו מעליה, הלך ובירר כמצות הנערה וחזר ואמר לה את כל הפרטים, השם והמשפחה. ענתה הבחורה: אני מסכימה לשידוך. אך בשביל שלא תהיינה בושות, תגיד לו שישכור את שש החנויות הצמודות לשלי, שיפתח איזה מרכז קניות, אני אזמין סחורה שתגיע על שמו ולאחר שיראו שהוא גביר גדול לא תהיה לי בושה להשתדך עמו וכך הכל יסתדר.

כאשר שכר אותו חסיד את החנויות (מכספה של הבחורה), הגיעו עוזריה ואמרו לה שיש כאן מישהו שמתחיל לגדול, וצריך לעשות משהו. ענתה להם: עזבו אותו, אולי הוא יסחר במשהו אחר? כאשר הגיעה הסחורה הנה זה פלא – אותה הסחורה כמו שלה, ומשובחת מאוד... שוב העירו לה עוזריה על המתחרה החדש והיא התעלמה. כעבור כמה זמן אמרה

אותה בחורה לדודה: אולי תברר לי על אותו סוחר? שמעתי שהוא רווק... כמובן שהדוד רץ מיד ובירר, ויצא השידוך אל הפועל.
לאחר שנתיים מחתונתם ישבו הבעל והאישה לשיחה. לאיזה רגע האישה התכופפה, ובאותו הרגע נכנס ר' לייב שרה'ס, זרק לו על השולחן את שאר החוב מההלוואה, ביקש את שטר החוב ויצא. האישה ראתה את ר' לייב יוצא ואמרה לבעלה: צריך ללוות אותו, הרי זה ר' לייב! אמר לה בעלה: מהיכן את מכירה את ר' לייב? ענתה לו: מדוע הסכמתי להתחתן איתך? תקופה לפני שהגעת לעיר הגיע אלי שוב ושוב זקן שקראו לו לייב בן שרה, ואמר לי שאני צריכה להתחתן עם פלוני אלמוני זה הזיווג שלי. גם אבי בא אלי בחלום ואמר לי לשמוע לדבריו, אך רק כשחליתי כמעט עד מות וכשהסכמתי להתחתן איתך הבראתי, הבנתי שיש ממש בדברי הצדיק. לכן כשהגעת רק בררתי את השם שלך וסידרתי את השידוך.

***

רובנו מעדיפים להיות מאלה הנותנים את ההלוואה, לא מהנוטלים אותה. הלא "עבד לווה לאיש מלווה", ומי אוהב להיות עבד? אך מדרכיו הנעלמות של הצדיק ר' לייב הייתה חיבתו הגדולה להלוואות. הוא העדיף את גלגולי הכספים שלו גם על פני כספי הפדיון מהם התפרנסו רוב הצדיקים, באומרו כי הכסף שקיבל בהלוואה הוא בוודאי שלו על פי דין תורה - מה שאין כן אם אדם נתן כסף לצדיק כדי שיתפלל עליו, ויכול להיות שהיה נושע גם בתפילת עצמו... בסיפורים רבים מתואר כיצד לווה כסף מיהודים, ולבסוף התברר, כבסיפור זה, שלא הייתה זו הלוואה אלא עושר השמור לבעליו. פעם לווה מעשיר אחד את כל כספו (שכרגיל היה מפוזר בהלוואות בין אנשי הכפר), רגע לפני שפרצה בעיירה שרפה גדולה שכילתה את רכושם של כל התושבים. אז החזיר לו רבי לייב את הכסף, והעשיר יכל לסייע לשכניו ולהשתקם בעצמו.

אף שכנראה היה יכול להשיג את מבוקשו בדרך אחרת, רצה רבי לייב להיות 'שייך' ליהודי עמו הוא עוסק, ולהיכנס לעסקיו עם כל הרצינות. בדרך כלל הביטוי החסידי הוא הפוך ומדבר על שייכות החסיד לרבי, אך רבי לייב חושף ממד פנימי יותר, בו המנהיג הוא עבד לעמו (כפי שהוסבר בואביטה לפרשת משפטים, על כך שהאשה קונה את בעלה בכך שהיא נקנית לו). רווח נוסף מכך היא המצווה המיוחדת של פריעת חוב, שאין בה שום רווח אישי וכולה לשם שמיים. בפרט אם, כרבי לייב, אוהבים להיות בעלי חוב... מכח אותה מצווה הוא מסוגל גם לפעול שידוכים, מכיוון שבכל שידוך יש מעין החזרת חוב שמיימית לנשמות החסרות, שמצאו כל אחת את הנשמה השייכת לה לפי שורשה.

חיבור נוסף של ר' לייב לשידוך המשונה, הוא דרך הוריו - אשה צעירה ונאה שנִשאה במסירות נפש למלמד זקן ועני. יש לומר שרבי לייב ראה בבני הזוג שלנו התנוצצות של אביו ואמו, ולכן התמסר כל כך לשדכם. רבי נחמן מברסלב כותב כי ראשי התיבות של הפסוק "שפתי כהן ישמרו דעת ותורה" הם שידוך: רבי לייב, הכהן-הצדיק, שומר את דעת הוריו שהיא החיבור ביניהם, ובהשראתה משדך את תלמידו.



# אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכּוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

**[מתוך שיעור ב"ד אייר תשפ"ג]**

